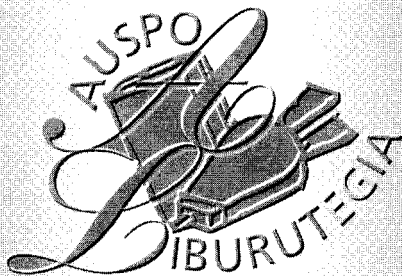

JOXE MARI LERTXUNDI

Sorlekuaren kezka

S397

GAS-128/78

Sorlekuaren kezka

SENDOA ARGITALDARIA

Ugaldetxo auzoa

Tels. (943) 49 35 51 - 49 35 52 - 49 35 53

Fax (943) 49 35 48

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

JOXE MARI LERTXUNDI

Sorlekuaren
kezka

Auspoa Liburutegia
(1994)

© SENDOA ARGITALDARIA

Aurre-inprimaketa: EGIA, S.A.L., Donostia

Inprimatzale: ITXAROPENA, S.A., Zarautz

ISBN: 84-85846-90-7

Legezko Gordailu: S.S. 227/94

Itzaurrea

Joxe Mari Lertxundi Zuloaga bertsolaria Aia-ko Argin baserrian jaio zan, 1932'ko abenduaren 9'an.

Etxean bertan bertsozaletu omen zan, Aita, izan ere, bertso zaar asko zekiana omen zuan, eta bereak kantatzen ere zerbait moldatzen zana. Gero, lagunartean-eta bera ere asi.

Txapelketetan bein baiño geiagotan parte artu du. Aian, adibidez, 1963-an erriko bertsolari-entzat antolatu zan norgeiagokan. Amaika lagun aurkeztu ziran, eta txapela Lertxundik etxeratu.

Urrengo urtean, 1964-an, Euskal-Erri osoko txapelketaren kanporaketak izan ziran. Lertxundik Zarautzen, Eibarren eta Tolosan kantatu zuan. Tolosako au Gipuzkoako finala zan, eta Lazkao-txiki zanak irabazi zuan txapela, bigarrena Txomin Garmendia geldituz.

Aiako errian, 1988 urtean, beste txapelketa egin zan, bertsolariak bertakoak edo Aiarekin muga egiten duten errietakoak izatekotan. Erri oiek onako auek dira: Asteasu, Errezil, Zestoa, Aizarnazabal, Getaria, Zarautz, Orío, Usurbil eta Zizurkil. Lertxundik irabazi zuan, eta bai bera eta bai aiar guziak pozez gelditu, txapela erbestera joan etzanean.

Euskal-Erri txapelketan parte artu zuan 1989 urtean; bai Gipuzkoakoan ere 1991-n, bietan azken aurreraiño iritxiz. Eta 1993-ko Euskal-Erriko txapelketan ere kantatu du.

Baiña bertsoak paperean jartzea izan da beti Lertxundiren egitekorik nagusiena. Saillik zaarre-

na, guk ezagutzen ditugunetan, 1955-koa du. Ogei ta bi urte zituan orduan. Arantzazura gogojardunetara joan eta ondoren sei bertso jarri oroipengarriztat. Bertso-paperen batzuk ere agertu zituan gero, Zarauzko *Elustondo* moldiztegian. Urrena, berriz, egunkari eta aldizkarietaz baliatu da bere bertsoak argitara emateko: *Aranzazu*, *Zeruko Argia*, *Goiz-Argi* eta batez ere *El Diario Vasco*.

Ala, Lertxundiren bertsoak bildu eta liburu bat atera zuan *Auspoa*-k 1983 urtean, *Baso tarteko oiua* izenarekin, liburutegi orren 167-garren zenbakia osatuz. Bertsozale jendeak arrera ona egin zion.

Urrena, berriz, prosa idazteari ekin zion, langintza berri ortan bertsogintzan bezin trebe eta iaioa dala azalduz. Jaioterriko kontu zaarrez osatutako liburu mamitsua eskeiñi zigun 1991-n, *Igaroari begira* izenarekin.

Baiña bertso jartzeari bein ere ez dio utzi. Ala, azken urte auetan moldatukoak bildurik, bere bigarren bertso-liburua agertzen digu gaurko ontan.

Bertsogintza jatorra eta klasikoa da Lertxundirena. Euskal-Erriak izan dituan bertso-jartzailerik onenak ezagutzen ditu: Xenpelar, Bilintx, Txirrita eta abar, leengo zaarretan; eta Basarri, Uztapide, Xalbador, Lasarte eta abar, berak ezagutu dituanetan. Maixu onak oiek, eta ikasle ernea gure Joxe Mari.

Bukatzeko, eskaera bat egingo genioke berari: aurrera ere bere lumari paper gaiñean gogotik dantza araz dezaiola, bai bertsogintzan eta bai prosazko idazlanetan, gure erri-literaturaren mesedetarako izango da eta.

A. Z.

Aia.

Ezbearren urtea

(1985)

---

1 Milla bederatzireun
larogei ta lauan,
ezbearra ugari
izan da munduan.
Azken onaren uste
osoa genduan,
lengo guztiak lengo,
zer zan abenduan?

2 Igaro dan urtea
latza zan benetan,
batez ere kamioz
blai ezbearretan.
Urrutira jun gabe,
inguruan bertan
orrela illa erruz
da urte orretan.

3 Orain kontatu gabe
beste atzerriak,
naiko jipoia izan
du gure erriak:
zaurituak eunka ta
ito ta erriak;
gutxitzen joan bitez
olako berriak.

4 Jun dan urte ortako
gauzak ikusita,
neroni ere nago
bildurtzen asita.
Eriotza nunaitan
esiak autsita,
sendi tartean ere
egin dit bixita.

5 Alaxe izanikan
Jainkoaren naia,
traktoreakin il zait
andrea anaia.
Gabon egunez zuan
ark bere amaia,
aurtengo aparria
ez gendun alaia.

6 Gabon egunean zan
ezbearrez illa,
Jesus Aurra etorri
nunbait bere billa.
Eduki naiko zuan
beregana urbilla,
betiko Gabonetan
gozatu dedilla.

1 Milla beatzireun larogei eta
aurten bostgarren urtea,
Garagarrillan ogei ta seia
guretzat pozez betea.
Gerta zitzaigun bazkaldutzero
Donostiraiño joatea,
Aldanondoneko jatetxean
ura jan da edatea!
Zein bildu giñan bertso batzutan
nai det berri ematea.

2 *El Diario Vasco*-k bidali
zigun etxera gonbita,
bertsoak jartzen jardun giñanak
joateko danok bazkaita.
Gu amar lagun bildu giñaden
Jaungoikoak ala naita,
ta Jesus Lete etzan bakarrik
emaztea ere baita,
egunkariko bi zuzendari
ta Basarri danen aita.

3 Olea, Salaberria, Lete,
Arriola, Zinkunegi,
Kalonje, Manterola, Aierbe,
Arrieta ta Lertxundi,
Leteren emazte Mari Karmen
ongi etorria bedi,
egunkariko zuzendariak
Erentxun eta Otegi,
irakasle ta aita bezela
gure Iñaki Eizmendi.

4 Aldanondonen ordubietan
bildu giñan alkarrena,
ta bi argazki ateratzea
egin ziguten aurrena.
Maiean jarri eta bazkaltzen
eraso giñun urrena,
jan eta edan aukerakotik
bapo beteaz barrena,
nere denboran igaro detan
egunikan ederrena.

5 Taldera bildu gabeak aurten
Matxain da Patxi Barbero,
zoriondu nai nituzke biak
jakin azterik balego.
Diario ta Basarrirentzat
nik eskerrak bero-bero,
eskaritxo bat egin nai diot
ontara naizen ezkerok:
aurten asi dan billera ori
jarraitzea urteero.

Elurteko eizeta

(1985)

---

1 Ogei urte neuzkala
nik zerbait pasata,
elurtea izan zan
emen galanta.
Zibillak elurteko
etsai zirala-ta,
eizera irten aurretik
nituen zelata.
Bildurak lagata
nintzan atera ta,
xendalaien planta,
juizio palta;
gorriak pasa nitun
ori zala-ta.

2 Zelata egitean
inguru danera,
artzai bat ikusitzen
zan urrunera.
Eizean nenbillela
ikustean bera,
eman nion guardi-
zibillan tankera.
Orduan gain-bera
zan nere joera,
erbian antzera,
azkar gordetzera;
azkenik sartu nintzan
borda batera.

3 Bordara sartutzean
estu eta presa,
belauniko jarrita
nuen erreza:
“Aita San Antonio,
arren kendu beza,
atzetikan datorren
txakur kordobesa.
Zigorrikan eza
lortu al baneza,
dozena bat meza
da nere promesa”.
Bestela libratzia
etzan erreza.

4 Borda zarra nuala
nere babesgarri,
zirritutik begira
an nengon larri.
Bat-batean burura
zitzaidan etorri:
“Artzaia izan eta
etziot igarri”.
Ta elduaz orri
auxen nion sarri:
“Zertan diat korri
nere kaltegarri?”
Ala ere patxaran
ni ezin jarri.

5 Len erdi negarrean
ta gero par-irriz,
San Antoniok egin
zidan mirariz.
Ta berriro basora
ollagor-inbiriz,
baiñan artean nengon
ni dardara aundiz.
Aitortzeko egiz
nengon otoitz-premiz,
santuen letaniz
ekin nion berriz:
“Santa Maria eta
ora pro nobis”.

6 Basoan nijoala
erdi bildurrean,
Kamio basarritik
oso urrean,
ollagor bat ikusi
nuan nik lurrean,
bertara tira nion
obe bearrean.
Altxa indarrean,
sasoi ederrean,
ni bere aurrean
erdi negarrean;
eskerrak gelditu zan
ur-baztarrean.

7 Nola etzan aldendu
oso urrutira,
berriz urbildu nintzan
zegen tokira.
Altxa zitzaidan eta
nik bi tiro tira,
nere aurrean eman
zizkidan bi jira.
Ni ari begira,
nai nuen segira:
“Urrerengon sikira
ilko det geldira”.
Azkenean sartu zan
arte azpira.

8 Ni urreratu nintzan
poliki-poliki,
ta ollagorra antxe
zegen ederki.
Nere artean nion
trebe ta ausarki:
“Merezitako ori
izango dek aurki”.
Bertan erabaki,
gero etzan jaiki,
dardar ta aitzaki,
naiz kosta galanki.
Une au eiztariak
zer dan badaki.

9 Asera txarra baiñan
gero ura potra:
ollagor eta aate,
danetik bota.
Gero etxeruntz ekin
arturik eiz-sorta;
gaua eta elurra,
danak nere kontra.
Ain nengon egota,
bi anketan *gota*,
bidean iñor ta
ni ezin igo ta,
etxera eldu nintzan
ziaro jota.

10 Elurteko eizeta
uraxe lenengo,
eta seguru asko
zan azkenengo.
Alako elurtean
ni berriz banengo,
igesika ez nuke
zaiñikan etengo.
Ango edo emengo
zalantzan balego,
nik lengoak lengo
zin egin det sendo:
eizera ez naizela
geio ertengo.

1 Ekaitz-tankeran eraso zion
apirillaren amarrak,
jolas-gogoak kendu zizkigun
larunbat illunabarrak;
trumoia jo ta ondorenean
aizea ta kazkabarrak,
bapo aztuta bageunden ere
astindu zitun baztarrak.

2 Igande-goizez etzan agertu
egualdi gozo, berua,
atze-erriko piztiak onuntz
ura joera erua!
Egabera ta antzarrarekin
estalirikan zerua,
argi ta garbi ikusitzen zan
bazetorrela negua.

3 Astelenean asi zan berriz
ain zital eta betizu,
elurra gutxi naiz eta egin
sartu zigun naiko izu.
Esaten zuan: "Ni txikia naiz,
baiña zuk ondo dakizu
anai aundia nola datorren;
nik egiten det abisu".

4 Negu-tankera eman niola
zerbait esan nuan aurrez,
amairua ta asteartea
jarri ninduten beldurrez.
Giroa ere jarria zegon
artarakoxe adurrez,
illuntzerako itsasoraiño
zuritu zuan elurrez.

5 Bideen berri ematen zuten
sarri asko irratiak,
kamio asko itxiak eta
beste batzutan katiak.
Bizibideak estutzen dira
itxi ezkerero atiak,
aundiak dira elurte batek
ekartzen ditun kaltiak.

6 Luzatzen diran elurte oiek
danak dira aspergarrik,
estutzen ditu kaleak eta
askoz geiago basarrik.
Mendiko ardi ta abereak,
eztago esan bearrik;
poztutzen ditu *eski*-zaleak
ta eiztariak bakarrik.

7 Elurra eta otzarengatik
zenbat betiko lurpean?
Kalte aundiak kale, basarri
eta artzaien artean.
Pikardi asko gertatutzen da
onelako elurtean,
nik etsiko det ikusi gabe
beste amar bat urtean.

8 Astelenean elur pixka bat
izan genduan aurrena,
jendeak zion: "Asi ta utsa;
au da gauzik okerrena".
Elurra deika: "Senideetan
neroni naiz kaxkarrena;
gogorragoa etorriko da
atzetikan datorrena".

Zer da itxasoa?

(1986)

---

1 Itxasoa da ur gazi pilla
bildurik dagon putzua,
bere sabelen garbitutzen du
lurretik doan kutsua.
Arrai ta beste jakiz betea,
ez utsa edo antzua,
barea eta motela bezin
zakarra ta bulartsua,
arria ondar biurtzen duan
ainbesteko indartsua.

2 Lur antzeko da itxas azpia:
sakon, zelai eta malda;
eta gauza bat txit aberatsa
itxas-belar edo *alga*.
Arraiak berriz millaka mota
ainbat neurri edo galga,
mota bakoitzak osatutzen du
berebiziko samalda,
itxasoaren izate ori
arrigarria ez al da?

3 Itxas barrura zikin jaurtitzen
mundutar geienak gabiltz,
jakintsu batzuk gai oni buruz
sarritan egin dute itz.
Arazo orren ondorioak
zer diran agertzen dabiltz,
itxaso zikiñetikan datoz
ainbat ondamen da gaitz,
bizia galdurikan legoke
bera ustelduko balitz.

4 Itxas-baztarrak garbitzen ditu
olatuena erasoak,
ainbat ondartzat bihurturik
jolastoki erosoak.
Ainbeste jendeak ortxen pasatzen
dituzte opor osoak,
zar eta gazte bertan artuaz
ain busti-aldi gozoak,
amaika gauza ematen dio
gizonari itxasoak.

5 Lautatik iru itxasoa da
ludia edo mundua,
amar bat milla metrora dauka
sakonenean ondua.
Aitz eta ondar azpi-oiñarri,
orixe du zimendua;
une batzutan estu, axala,
bestetan zabal, sendua;
gizon askori bizia emana,
beste askori kendua.

6 Itxasoaren izate ori
da gauza berdingabea,
urte guztian gelditu gabe
igo ta jetxi marea.
Batzutan zakar bildurgarria,
bestetan bare-barea,
bere kolkoan bazkatzen ditu
txitxardiña ta balea,
aundia dala aitortu bear
itxasoaren Jabea.

7 Putzu zar orren sabel-barrua
ikusiko bagenduke,
arritu eta aozabalka
danok utziko giñuke.
Edo-ta beste alde batera
nik auxe esango nuke:
gizonen batek bere aztarna
emango baldin baluke,
oraindaiñoko gauzik aundiña
ezagutuko genduke.

8 Gai oni buruz zerbait agertzen
bertsoen bidez naiz mintza,
onaren billa saiatze ori
baita guztion langintza.
Itxaso orrek erabakitzen
baitu lurreko bizitza,
alde batera zoriona da
ta bestera zorigaitza,
orren bitartez mugitzen baita
etorkizunaren giltza.

Joxe Mari Azkarateri

(1986)

---

1 Artzai, arrantzaleak
ta basarritarrak,
ikasi gabekoak
asko lengo zarrak;
ala ere baziran
izketan azkarrak,
jendea gozatzeko
etziraden txarrak.

2 Gizon oietako bat,
esan detan trazan,
gerra-ondorenean
Aian ere bazan;
nazioko Estadutzaz
bein erriko plazan
jendea gozatzeko
moduan mintza zan.

3 Joxe Mari izena,
Azkaratekoa,
Altzola deitzen zaion
auzo batekoa;
bere ateraldi bat
gai xelebrea
orain bertso auetan
det esatekoa.

4 Gerra-ondoren ura
txarra zan danentzat,
baiña guztiz gogorra
basarritarrentzat:
laboreen erdiak
Estaduarentzat;
ori zan mingarria
Azkaraterentzat.

5 Bein batez ekartzean
gurdika bat gari,
ala zien inguru
zeuzkan lagunari:
“Estaduk kentzen ziguk
garia ugari,
ezagutuko nitek
zein dan gizon ori”.

6 Gure basarritarra
lasaitutzen etzan,
geroz ta beroago
esan eta esan;
aren erretolika
entzutekoa zan,
ez baizun arrastorik
Estadua zer zan.

7 Orduan Estaduak
urtero-urtero
eramaten zituan
ainbeste jenero;
argatik Joxe Mari
mintzatu zan bero:
“Orrek bapo jango dik
guk egin ezkeru”.

8 Azkaratek au zion
jenio beruan:
“Orrek ai zer bizkarra
edukiko duan!
Gazi-kutxan balego
txerrian moduan,
ez giñekek goserik
aurtengo neguan”.

9 Azkarate aserre
ainbat eramanik,
etxean ez ote zan
osatuko janik;
ark naiz eta ez jakin
Estadua zanik,
ondo mintzatu zala
esango nuke nik.

10 Joxe Mari aserre
ala egonikan,
nik ez det uste ortan
gaizki zegonikan:
etxean ez bazaio
osatzen janikan,
arentzako eztago
Estadu onikan.

11 Etzan arritzekoa
Azkaraterena:
gizona egotea
onetik irtena;
Estaduak kentzea
egindako dena,
edozeiñentzat ere
bada naiko pena.

12 Basarritar asko zan
Joxeren antzeko:
nekazaritzan jardun
besteak kentzeko,
ainbat arto ta gari
utsean saltzeko,
gero almazenetan
alperrik galtzeko.

1 Antxota bukatuta
atunaren billa,
gizon da ontzi jun da
egundoko pilla.
Antxoaren kostera
izan dute illa,
atunetan ohea
gertatu dedilla.

2 Arrantzan asko Bizkai
eta Gipuzkuan,
ortik bizi diranak,
ta urte askuan.
Itxasoa jarritzen
bada ezezkuan,
askotxoren ogia
dago arrixkuan.

3 Itxasoan ere gaur
badira zalantzak,
ez dira garai baten
ziran esperantzak.
Beste danak bezela
badauzka arrantzak
arrosa gutxi eta
ugari arantzak.

4 Arrai-iturri ori
egin zaigu jetxi,
lengo toki zabalak
estutu ta itxi.
Danentzako ainbeste
ezin da iritxi,
gaur arrantzale asko
eta arrai gutxi.

5 Europa batu ortan
lege bat jarri zan,
arraia ugaltzeko
zerbait komeni zan.
Lengo askatasunik
gaur ezin da izan,
uretan ere estu
legorreko gisan.

6 Itxasoan mugarik
len etzan ikusi,
nunai arrantzan lasai
danak jo ta autsi!
Gaur zaintzen asi dira
kañoi eta guzi,
au da daneko lege:
indarra nagusi!

Zarautzko billera

(1987)

1 Aizu, Iñaki, billera eder bat
ara guk egin lenguan,
geroztik nabil gau gozo ura
burutik ezin kenduan.
Ezin det esan emengo denok
zenbat gozatu genduan,
jakin nai nuken gauza auxen da:
zuk nola pasa zenduan.

2 Saiatuko naiz bixitagatik
esker beroak ematen,
era ortako apalondoak
ez dira sarri izaten.
Bertsoen bidez ekingo diot
pasadizoak esaten,
guk egindako billeran berri
guztiak izan dezaten.

3 Gure taldeko oituren berri
gelditu zera jakiña,
bertsozalea zu izateak
eman dit pozik aundiña.
Bizimoduak emango dizu
noiznai etorri eziña,
naiago nuke berriro ere
inguratuko baziña.

4 Aitortutzen det zure ondoan
asko gozatu nuena,
eta taldeko edozein dezu
ori esaten duena.
Umore ori zuregatikan
da, Iñaki Perurena,
ta umorea izan gureztat
munduko gauzik onena.

5 Apari goxo bat egin eta
jarririkan gorri-gorri,
era ortako bertso-billera
da euskaldunen jatorri.
Aurrera ere eutsi deiogun
daukagun oitura orri,
eta zu ere billeretara
alik maizena etorri.

6 Bukatutzera noa, Iñaki,
pena ematen dit baiña,
motel samarrak nola dauzkaten
burua eta mingaiña.
Eta zu berriz nola zeraden
bertso jartzaille bikaiña,
arren mesedez eskatzen dizut
bialdu auen ordaiña.

Agur, On Manuel

(1987)

- 1 San Inazio bezperan eldu
zitzaidan berri mingotza:
euskera eta bertsoen maixu
aundi baten eriotza.
Uste gabeen barrura sartu
zitzaidan ezten zorrotza,
ta ezten orrek mindutzeraiño
zulatu zidan biotza.

- 2 Irratitikan entzuna nuan
Aita Manuel il zala,
eta benetan aitortutzen det
oso samindu nintzala.
Zure maitale danon otoitzak
Jainkoak entzun ditzala,
eta betiko atsedenetan
berekina artu zaitzala.

- 3 Egintza bidez ikusitzen da
nolakoa dan gizona,
eta zuk ere egintzetatik
artua zendukan sona.
Euskera eta bertsoei egin
neurten ezin leiken ona,
guztien ordez eskertzen zaitut,
On Manuel Lekuona.

4 Zure illetan lau gotzai ziran,
eun eta geiago apaiz,
zure erriko eliz aundia
gaiñezka euskaldun anaiz.
Euskalerrian olako illetak
ez dira gertatutzen maiz,
neuk joaterik ez nuan izan
ta penaz gertatutzen naiz.

5 Utzi diguzun eredu ori
ez ote degu gordeko,
danon artean bana dezagun
ipar da egoaldeko?
Orretarako maixu bat bear
On Manuelen moldeko,
bere illobak izan bear du
osabaren oiñordeko.

6 On Manuelen gogoa zer zan
dago garbi ikusia:
euskera eta bertsoa ziran
bere amets nagusia.
Argirik ezak galdu lezake
ark egindako guzia,
eta, Juan Mari, zuk artu zazu
osaba zanan zuzia.

Basarriren omenez

(1987)

---

1 Gai onixe nai diot
sellu bat ezarri,
ain sakonik ez baita
egokitzen sarri,
danak jakin dezaten,
kale ta basarri,
zeiñen gizon aundia
izan dan Basarri.

2 Orain mende erdi bat
bertsotan asi zan,
antzoki ta plazetan
ta berdin elizan,
euskeran serbitzuan
gaur ari dan gisan;
maixu jatorragorik
ezta emen izan.

3 Gerra ondoren artan
Euskadi au zer zan?
Gaurko askatasunik
bertsotako etzan.
Orain bezela dana
ezin zeiken esan,
au jartzen det erriak
garbi jakin dezan.

4 Basarrirentzat ere
zan lege berdiña,
sarri ematen zion
gauza orrek miña.
Aske mintzatutzeko
nola etzan diña,
esbarrutik amaika
deadar egiña.

5 Bertsotan erriz erri
garai gogorretan,
gurdirik etzedukan
ta beti lorretan.
Basarri zan itzaia
lanbide orretan,
bertsolaritza dago
berakin zorretan.

6 Basarriren euskera
garbi, aberatsa,
txukun jorratu eta
jarririk baratza,
kenduaz belar txarra,
sasi ta arantza;
frutua jasotzeko
badet esperantza.

7 Orain begiratuta
errez ematen du,
baiña garaiak berak
garbi esaten du.
Zure oiñatzetara
guztiak zuzendu,
zuzia nork eraman
zuk utzi bazendu?

8 Zu zera bertsoaren
oiñarri ta abe,
naiz bitartean pasa
amaika naigabe,
Gaur ez giñan izango
doai onen jabe,
len zuk eman zenion
bultzadarik gabe.

Jaiotxetik nagusiak bialdu nau

(1987)

- 1 Egun batean zuregan sortu
nintzan, jaiotxe zarra,
ortxen lenengo aldiz artua
nuan amaren bularra.
Ainbat urtean bertan bizi ta
daukat aitortu bearra:
samiña zala agurtutzean
nik egin nuan negarra.

- 2 Errenta zintzo ordaindu arren
eskatutako guzia,
etxe-jabeak gu an bizitzen
zeukan ezin ikusia.
Arrazoi gabe bialdu gaitu
—zeiñen gauza itxusia!—,
jakingo nuke zeiñek nai duan
orrelako nagusia.

- 3 Nagusi ori odoleko det,
sortuak sendi artetik,
altzumak jaiotzen diran gisan
zugaitz-ipurdi batetik.
An ere aula ezin da irten
indartsuaren menpetik,
nik ere zigor ori izan det
nagusiaren aldetik.

4 Bizi izateko etzan munduan
neretzat toki berdiñik,
banitun bertan bizitzarako
amets goxorik egiñik.
Orain ortikan bialdu eta
urrun nagola jakiñik,
ori guztia gertatutzea
nago sinistu eziñik.

5 Kabi ori zan bizi guztiko
neretzat artu nuana,
beste zerbait zan nagusi jaunak
nunbait pentsatzen zuana.
Bizi-poz dana nere barrutik
betiko daukat juana,
biotz aundiko gizona ezta
ori egiten duana.

6 Izkuntza, jolas eta sinismen,
doai danen oiñarria,
nortasun dana eman zenidan,
kabi zar maitagarria.
Zuk babesturik bizi izan naiz,
biotzeko basarria,
orain zugandik aldendutzea
ez al da negargarria?

7 Ainbat urtean basarri ortan
lanean izardi ta pats,
jango banuan igaro nitun
majiñatxo bat urte latz.
Bera betiko agurtutzea
egin zitzaidan txit garratz,
oroipen-bide izango ditut
amaika goiz eta arrats.

8 Kabi maitetik atera nintzan
betiko egun batean,
azken laztana eman ere bai
nik atariko atean.
Eta geroztik arkitutzen naiz
zuregandik apartean,
baiñan etzaitut iñoiz aztuko
bizi naizen bitartean.

1 Ni martxoaren erdi aldera,
lengo oitura zarrían,
basorik baso abitu nintzan
ain giro zoragarrian,
txori-abesti goxo alaiak
entzuteko egarrian.
Untza tartean ezkutaturik
aritz zar baten gerrian,
zozo-kabi bat arkitu nuen
joan dan udaberrian.

2 Oso urrera eraman niñun
ni ikusmen egarriak,
baiña zozoak erne eduki
begi eta belarriak.
Igesitzera beartu zuen
nik eman nion larriak,
eta orduan izan nituen
une lilluragarriak,
lau arrautz eder ikusitzean
bere kabian jarriak.

3 Pentsatu nuen: “Noan emendik,
zapuztuko da bestela;
aita ta ama kabi ontara
inguratu ditezela,
oien beroaz bere garaian
umetxoak datozela,
izadiaren ardatz orretan
loturik dijoazela,
sendi berri bat sortu dezaten
beste guztiak bezela”.

4 Andikan egun batzuetara
berriz jun nintzan kabira,
eta zozoa ni ikustean
laster joan zan sasira.
Kabia nola ote zegoan
ni jarritzean begira,
lengo arrautzak ikusi nitun
jetxiak lautatik bira,
nere biotza penaz beteta
egin nuen erretira.

5 Nik ikustean kabi artatik
bi arrautza eramanez,
etxe aldera itzuli nintzan
tankera txarra emanik,
nola lapurrik eztan izaten
batekin gelditzen danik.
Eta orduan nere artean
auxen pentsatu nuan nik:
“Urrengorako ez dek izango
zozo-kabian aztarnik”.

6 Bixitatzera jun nintzan berriz
ogei egunen buruan,
ta irixtean zozokume bat
kabian ikusi nuan,
aita ta ama jaten karraio
an zebiltzan inguruan.
Galdutzat neukan etxen bizia
arkitu nuen orduan,
gertakizun ark pozaren pozez
negarrez jarri ninduan.

7 Bertso onetan jarri nai ditut
kabi orren oroipenak,
gertatutako gauza danari
egin nairik aitorpenak.
Baiña munduan egun alaiak
ez dira izaten denak,
nik egun artan naiz-ta ekarri
alako itxaropenak,
pozaldi arek ondorenean
ekarri zizkidan penak.

8 Biaramunen zozoa aita
kantu alai ederretan
antxe ari zan kabi gaiñeko
aritzaren adarretan,
eta ni berriz ari entzuten
pozezko irriparretan.
Ta gabiroi bat an agertu zan
tximistaren sugarretan,
zozo gaixoa eraman zuen
beraren atzaparretan.

9 Indartsuaren atzaparretan
errurik etzuan aula,
penaren penaz agurtu nuan
karraxika zijuala.
Naiz-eta jakin pizti-bizitzak
lege orixe duala,
sinistu denok nere artean
auxe pentsatu nuala:
naiz aita galdu zozokumea
amak aziko zuala.

10 Bi egun barru berriz jua nintzan
zozo-kabi ingurura,
ta ama ere galdua zala
erori nintzan kontura.
Umea ere galdu etzedin
aita ta amaren modura,
neuk jasotzea obe ote zan
jausi zitzaidan burura,
andik aurrera nik izan nuan
zozokumean ardura.

11 Aita ta ama bizi baziran
bertan aziko zan baiña,
nik jasotzea naiko suerte
izan zuan alajaiña.
Etxean jarri nion toki bat
argia eta apaiña,
jatena berriz aukerakotik
ematen nion nai aiña,
Santiotako azi zitzaigun
zozo eder ta bikaiña.

12 Iruditurik askatasuna
txit gogoko zitzaiola,
egun batean iriki nion
bera bizi zan kaiola.
Laster erten zan ta an zebillen
kantu-otsa zeriola,
gosetutzean konturatu zan
an jatenik etzegola,
lengo txokora itzuli gabe
ezin bizi zan iñola.

13 Egunsentian ni atarian
jarri orduko talaian,
zugaitz gaiñetik bera asten da
kantu goxo ta alaian,
ta arkituko balitz bezela
neri zerbait esan naian.
Gu eguardian zerbait jateko
jartzen geranean maian,
zozoa sukaldera sartzen da
bazkaldutzeko garaian.

14 Nere biotzan alaitzalle da
bere kantuzko agurra,
zugaitz gaiñeko orren mintzoa
bai goxo eta xamurra.
Bestetatikan berezia da,
badu zerbaiten adurra,
baiña sarritan etorritzen zait
burutazio makurra:
ezbearren bat gertatutzea,
orixen daukat bildurra.

15 Naiz-ta asera izan, zozoa,
suerterik etzenduna,
geroztikako bizia dezu
goxoa eta leguna.
Berak badaki aurrera ere
guk maitatuko deguna,
kezka auxen da gure sendian
sarritan jartzen dezuna:
samingarria izango dala
zu galtzen zeran eguna.

Guardizibillen igesi

(1987)

1 Zortzi egun lenago,
erriko festetan,
gauz xelebrea pasa
zitzaigun gaztetan:
guardizibillak jarri
gurekin kasketan,
alakorikan etzait
gertatu bestetan.

2 Erromeri-giroan
eleiz-arkupean
mutil gazte talde bat
antxe jo ta kean.
Zoriontsu genbiltzan
gu pake-pakean,
guardiak etorri
ziran bitartean.

3 Bi ezkututik sartu,
bat zetorren bistan,
guk orduan igesi
eraso tximistan,
batzutan zutik eta
bestetan irristan;
marka jarriko nuan
egon banintz pistan.

4 Irurak zigor bana
eskuan zekarten,
gozatzeko asmotan
egurra ematen.
Gu ere korritzeko
gertatu aldaten,
laster gordeak giñan
artasoro baten.

5 Gu lenago taldean
bagiñan ugari,
gero iru besterik
an etzan agiri:
nerekin Juanito
eta Antton Mari,
jorratu bat ematen
artasoroari.

6 Arnasa artzen ere
gu ixil-ixillik,
orduan ez gendukan
lengo iskanbillik.
Baztar danak miatzen
naiz izan ibillik,
etzan gu billatzeko
guardizibillik.

7 Iruron mintzaera
ain zan tankerako:
“Saltsa ontatik nola
gaituk aterako?
Gu zein geran jakingo
ditek goizerako,
laster dek abixua
kuartelerako”.

8 Gure marmarra etzan,
ez, oso leguna:
“Au dek, au, illuntzea
igaro deguna!”.
Kontu au zan sarritan
esaten genduna:
“Ai, pasea balego
biarko eguna!”.

9 Sarreran pozik giñan
arto-tarterako,
izenpetu ziteken
illabeterako.
Gero asperturikan
ordubeterako,
buru austen jarrita
nola aterako.

10 Lenengo pozez sartu
gu arto tartean,
gero aspertzen asi
denbora joatean.
Erabaki genduen
alako batean:
“Emendikan etxera
abitu gaitean”.

11 Juanito jarri zan
soroan iskiñan,
guk korrika eraso
aren kontraseiñan.
Ango arto-errenkak
igaroaz biñan,
tximista bat bezela
etxeratu giñan.

12 Urrengo egun ura,
bildur nuen gisan,
dana igaro nuan
berdeen peskizan.
Ikusirik etzala
abixurik izan,
illuntzean pozikan
oieratu nintzan.

13 Sasoia guk gendukan
danok aukerako,
prest jarri nai genduen
festak asterako.
Ez dakit zan ongarri
edo kalterako,
eskarmentatu giñan
beste baterako.

14 Gure amets bakarra
festa jartzekoa,
guardiak etzuten
gaizki artzekoa.
Aiek zuten asmoa
gu egurtzekoa,
eskerrak, artasoro
etxe atzekoa.

15 Berdeakin bildurtu
giñan artaraiño,
alako korritzerik,
jaunak, egundaiño:
eleizpetik erten da
artasororaiño,
azkarrago ezin jun
orduan gu baiño.

Loiolako erri-Irratia

(1987)

1 Loiolako irratia,
mende laurden bat betia,
zure omenez argatik degu
aurtengo urtia.
Len emaitz asko jaurtia,
aurrerantz geitu zaitia,
beste gauzikan ez dizut opa,
irradi maitia.

2 Zu beti gurekin zaude
eta gu zurekin gaude,
erri-muiñean sarturikan zu
goiz ta arratsalde.
Zure egintzak or daude,
ta nik egiten det galde:
Loiolak ainbat nork egin duan
euskeraren alde.

3 Naiz eta maitekor asi,
danentzat etzendun grazi,
zure mintzoak biotz guztiak
ezin irabazi.
Aitzaki batzuek nasi,
geiena gezurra kasi,
nola edo ala egin ziñuzten
ixildu arazi.

4 Ixillaldi bat eginda,
lanari gogor ekinda,
irikitzea lortu zan berriz
ortik eraginda.
Au lortu zuena zein da?
Ori guretzat berdin da,
zer premi zegon gure errian
berak bazekin da.

5 Itxitzean arrituta,
ainbat jende larrituta,
maite dan gauzak galtzen danean
oiek baditu ta.
Gaizki ala geldituta,
ta lanean arituta,
berriz iriki eta gaiñera
indarberrituta.

6 Batzuen uste apala
irratia galdu zala,
baiña berriro lortu egin zan
nola edo ala,
ez kaxkar eta argala,
aundia eta zabala;
kalte asmotan etzuten egin
bentaja makala.

7 Irrati ori merio,
Loiola doai jario,
danetik dauka orrek: jakintza
eta erlijio;
meza ta errosario,
gaixoentzat alibio,
besten artean eztu, ez, gutxi
orrek e balio.

8 Orain arteko modura
sartu errian barrura,
beraren argi beti izaten
zuk izan ardura.
Ipui, bertso ta oitura,
murgilduz euskal putzura,
orixen baita gure erriak
nai duan kultura.

9 Gure izarra zu zera,
zurekin giatzen gera,
aurrera ere argi gaitzazu
oraingo antzera.
Ez utzi guri galtzera,
auxen noa eskatzera:
Ama Euskera bizi dan arte
biziko al zera!

Arantzazuko billera

(1987)

---

1 Milla bederatzireun
larogei ta zazpi,
iraillaren ogeian
ez giñan gu gaizki.
Arantzazura bildu
giñan amazapi,
lagun danak Lertxundik
gogora dakarzki.

2 An igaro genitun
unerik onenak,
alkar besarkatzean
bildu giñan denak.
Pozez nengon denboran
sortu ziran penak,
oroitu nitunean
falta ziradenak.

3 Aurten talde bikaiña
Jaunak ala nai-ta,
Erentxun jauna ere
izandua baita.
Ura nagusi jator
ta Basarri aita,
olako bikote bat
nolatan ez maita?

4 *Diario*-n jarrera
ez da itxusia,
gugana juna baitzan
diru-nagusia.
Ordainduko zuala
dago ikusia,
gugatik Goiko Bentan
kosta zan guzia.

5 Egunkariko jauna,
inguratu sarri,
gu or ibili gabe
estu eta larri.
Eskertzen det Erentxun
ta berdin Basarri,
urrengo urtean ere
bazkari bat jarri.

6 Eriotzari diot
nik bildur itzala,
gertu izan bainuen
gaztea nintzala.
Jainkoak nere naiak
gaur entzun ditzala:
urrengo urtean berriz
alkartu gaitzala.

1 Amaika gauz gertatzen
da baten bizitzan,
au besteri entzun da
arrituko nitzan.
Dana agertuko det
egin nuen gisan
Gabon ederragorik
ez det inoiz izan.

2 Bizkarrean arturik
gure Olentzero,
eskera irten giñan
sutsu eta bero.
Alako ondorenik
ez nuen espero,
esango det zer gauza
egin nuen gero.

3 Illuntzean etorri
nintzan ni etxera,
sendiko danak bildu
giñan afaltzera.
Une batez jun nintzan
oiaren ertzera
ta loak artu nindun
aurtxoen antzera.

4 Eta oiean lotan
jarri ta segiran,
amets bat agertu zan
buruaren jiran.
Nola amets batzuek
ain goxoak diran,
neri zorion dana
arek eman zidan.

5 Zaar, gazte eta aurtxo
ain talde zabala,
mai ondoan bildurik
oitura bezala,
esan nuan: “Au amak
onetsi dezala”.
Orduan ni oroitu
bera falta zala.

6 Ikusitzean utsik
sukaldean silla,
oroitu nintzan ama
nola zegon illa.
Orduan entzun nuan
dei ixil-ixilla:
“Abitu zaitez, seme,
zu amaren billa”.

7 Amaren aulki ura
utsik arki baizan,
zalantza txikienik
nik ez nuan izan;
ta egan nijoala
aingeruen gisan,
jauregi eder baten
atera jun nitzan.

8 Zuriz jantzitako bat
an zegon atean,
“Ama emen ote da?”
galde egitean,
“Bai, baiña egon zaitez
or pixka batean,
zuretzako jantziak
ekarri artean”.

9 Atezaiak orrela
neri itzegiñik,
banekien etzala
an sartzen zikiñik.
Zuriz jazteko nengon
gogoa egiñik,
orduan zoriontsu
nintzala jakiñik.

10 Jantzi zuriz apaindu
ninduten aurrena,
orduan esan zidan:
“Sar zaitez barrena”.
Atea igaro ta
gero zetorrena,
iñoiz ikusi nuen
leku ederrena.

11 Bi gaztek etorri ta
eman esku bana,
ta eraman ninduten
Nagusiagana.
Besarkada bero bat
Ark zidan emana.
esanaz: “Aspaldian
zai daukazu ama”.

- 12 Nagusia agurtu
eta itzultzean,
ama ikusi nuen
gelaren ertzean.
Lasterka juan eta
lepotik eltzean,
gaiñezka egin zidan
pozak biotzean.
- 13 Ta amak esan zidan:
“Semetxo maitia,
emen izango dezu
zorion betia.
Emengo Gabon jaiak
betiko baitia,
nerekin bizitzeko
gelditu zaitia”.
- 14 Neri barrendik auxe
zitzaidan atera:
“Zai dauzkat afaltzeko
nerekin batera.
Juan bearra daukat
aiei esatera,
arkitu zaitudala
berri ematera”.
- 15 Amak berriz orduan,
jarririk begira,
auxen zuzendu zidan
biotzan erdira:
“Ez daukazu zuk zertan
jetxirik sendira,
aiek ere gugana
etorriko dira”.

16 Egaka igo nintzan
biurturik *mamu*,
berriz egingo nuke
nik ori, al banu.
Gero esnatutzean
izan nuen damu,
ai, amets orretan nik
beti jarrai banu!

Joxe Aierbe lagunari

(1987)

---

1 Lagun Joxe Aierbe,
ire albistiak
ez dituk tristiak:
aukerakoak dauzka
bertso ta txistiak.
Naiz eta lanak eman
danak sinistiak,
sariak jaso dituk
or ziran guztiak,
txal zazpikian gisan
utzirik bestiak.

2 Joxe, bertsoak jartzen
dituk oso errez,
ona baiiaz eurez;
nik gauza orren berri
bazekiat nerez.
Jai auetan joka zak
kristau baten legez,
ik sari danak jaso,
besteak baterez,
guri ere eskua
luzauguk mesedez.

3 Bertso onak egiten
dituk ik neurrian,
luze-laburrian,
eta mamia berriz
era xamurrian.
Ni mailla orretara
ez niok urrian,
argatik agertzen nauk
buru makurrian,
Joxe, auspeztuko nauk
ni ire aurrian.

4 I jakinduriz gaiñez
ta gu ozta-ozta,
or zeukagu koska;
gurekin oroitzeko
ni ari nauk oska.
Orain egunak ere
ain onak datoz-ta,
bazkaritxo goxo bat
naiz-ta asko kosta:
txanpain frantzes a eta
emengo langosta.

5 Eskean nekatutzen
dedala mingaiña,
esango dek, baiña
iri kendu nai nitek
zerbaiten ordaiña.
Ik ekarri langosta
eta nik txanpaiña,
moldatuko diagu
bazkari bikaiña,
baiña orretarako
etorri Laurgaiña.

Joxe Aierberi, berriz ere

(1988)

1 Joxe Aierbe, iri
nai nitek otsegin
ta berriz itzezin,
irekiko tratua
ain zaitek atsegin.
Barkatu bear didak
nik badet utsegin,
langosta-gose orrek
ezin dik aldegin,
lengoak ez baizidak
enpatxurik egin.

2 Augatik ez aikela
igesi juan i,
eutsi txoko oni,
ni jardunagatikan
marmar ta armoni.
Ire *menuan* aurka
jartzen nauk neroni,
sagardo zale iñoiz
ez nauk izandu ni,
ta txitxarroa berriz
etzaidak komeni.

3 Ik eureztat nai dituk
ire izerdiak
oso, ez erdiak:
ez dituk kastatu nai
billete berdiak.
, Langostarik ez dakar
Joxeren gurdiak,
txanpain edaten benik
lagun bear diak:
zazpi botella zeuzkat
neberan gordiak.

4 Esateiat: ni ez nauk
txitxarro jalia,
baiña bazkaria
egiteko su ori
ez dek itzalia.
I baldin baintzake
egazti zalia,
neronek jarriko dit
oillasko paria,
txanpaiña nai ez badek
Vega Sicilia.

5 Joxe, bukatu bear
diat agurtuta,
buru makurtuta;
gauza bat esatera
niok beartuta:
beste lagun batzuek
tarteaz sartuta,
bazkalduko diagu
danok alkartuta,
ta i ere etorri
andria artuta.

Izkuntza gaixoa

(1988)

1 Izkuntzagatik Euskalerrian
degu geure nortasuna,
seme guztiei banatu die
Amak bere ontasuna.
Mintzoan bidez eman deiogun
Ama orri poztasuna,
gure erruaz galdu ez dezan
betirako osasuna.

2 Askotxo dabiltz beste izkuntzak
nun da nola ikasiko,
ta oien kontra itzik esaten
iñolaz ez naiz asiko.
Gure errian izkuntz arrotza
jartzen bada lenbiziko,
“euskalduna naiz” esanarekin
euskera ez da biziko.

3 Askatasunan zaleak gera,
aretxen eske gaude gu,
eta lenbailen ori lortzeko
egiten det nik erregu.
Euskera dala danen oiñarri
sarritan esaten degu,
askatasunak zer balio du
izkuntza galtzen badegu?

4 Euskaldun maite, zer gertatzen dan
konturatutzen al zera?

Sasi-semeak aurrera sartu,
maiorazkoak atzera,
Ama Euskera gaixoa berriz
neskame baten antzera.
Orrela doa euskaldunaren
sendi jatorra galtzera.

5 Euskeraz ondo dakiteneri
zelatan sarritan nago,
erderaz mintza naiago dute,
ori ikusia dago.
Beste izkuntzak geurea baiño
badituzte maiteago,
era orretan gure euskera
indartzerikan eztago.

6 Danok euskeraz mintza gaitezen
erriko eta mendiko,
era orretan jarriko degu
sendo ta indar aundiko.
Gau illunetik atera eta
jar zagun egunsentiko,
ortara asten ezpagera bein
galtzera doa betiko.

1 Udaberria asi
giro onenetan,
jendea pozturikan
jarri zan benetan.
Martxoa oso txarra
azken egunetan,
orixe gertatzen da
urte geienetan.

2 Gero eraso zion
ekaitz mokoteak,
zer kazkabar zakarrak
zituan boteak!
Leioan *kisk* eta *kask*
nolako boteak!
Olakoxeak dira
zozomikoteak.

3 Zozomikoteatzaz
nai det zerbait mintza,
norbaitzuk oien galdez
baldin balebiltza.
Martxo ta apirilla
da bien emaitza,
bi illenak bost egun,
ta beti ekaitza.

4 Bi illenak bost egun,
biña ta erdiña,
tarte ortan sortzen da
ain giro gordiña:
martxoak azken txarra
izateko diña,
ta apirillak berriz
asera berdiña.

5 Nik zozomikoteei
badiet bildurra,
oriek badaukate
zerbaiten adurra.
Trumoia, kazkabarra,
goietan elurra,
urtero ematen du
olako egurra.

6 Zozomikote oiek
zuzen dijoazte,
garai ortan giroa
txartutzen da laiste.
Oiek asmatzen dute,
naiz askok ez uste,
Gorbean aurkitzen dan
artzaiak ainbeste.

Bekaizkeri eta zurkeria

(1988)

1 Gizon batzuen pausoak dauzkat gogoan jasoak, besteren gauzez jabetutzeko oien erasoak; izurraturik auzoak, sarritan sendi osoak, olako lanak egiten ditu inbidiosoak.

2 Bekaizkeriaren griñez iñori opa eziñez, emale txarra artzeko beti amorru aundiñez; besteri kalte egiñez bizitzen da atsegiñez, ta iñor ondo ikusten badu beti tripamiñez.

3 Bi gaitz orien mirabe egiñik baldin bazaude, nagusirikan txarrenak daude zure jaun da jabe; morrontza ortatik alde egiten badezu obe, bestela bizi bearko dezu sosegurik gabe.

4 Semerik baldin badezu
an ere zurkerian zu,
ezertxo ere opa eziñik
aziko dituzu;
ondo gogoan ar zazu,
azken gorria daukazu:
zeuk egiñaren ordain saria
iritxiko zaizu.

5 Inbiriak eragiñik
zer ote dauzka egiñik?
Al badin badu, eztu emango
zor duen ordaiñik.
Lagun danak aldegiñik,
bakartu dala jakiñik,
gelditutzen da bere itzalez
fiatu eziñik.

6 Gizon zur edo bekaitzak
beti jota dauzka gaitzak,
griña txar oien araberako
dituzte emaitzak,
ta oietako bakoitzak
bere erako otoitzak;
patxara asko eztu izaten
orien bizitzak.

7 Berdin ezjakin da abil,
zurkeriz baldin badabil,
ase ezin dan putzu batean
egingo du murgil.
Dana beretzat nai du bil,
ni uste onekin nabil,
au egingo du: beartsu bizi
eta aberats il.

8 Inbiriaren ezpala
zurkeri gaitoa dala,
oien azpian dagona erren
nola edo ala.
Jendeak esan dezala
esku zabalak gerala,
alkar serbituz bizi gaitezen
gizonak bezala.

Agur, Lurdes maitea!

(1988)

---

1 Lurdes, zuri agurka
oraindikan nago,
eta ni bezelaxe
beste asko dago.
Zerua ikusten det
lendik argiago,
orain an dagolako
izar bat geiago.

2 Emen biziko ziñan
beti buruaustez,
buka zaizkizu danak
orain nere ustez.
Zerura joana zera
emezortzi urtez,
gurekin oroitzeko
eske nago, Lurdes.

3 Lurdes, ni zuri deika
ementxe naukazu,
zure sendia miñez
utzia daukazu.
Arren, eskari auxe
zuk entzun eidazu:
biotz samindu oiek
gozatu itzazu.

4 Mingarria orrela
bukatu bearra,
orrek ekarri zigun
guztioi negarra.
Pozteko bear degu
gauza bat bakarra:
zure aurpegi ortan
zegen irriparra.

5 Berri txar ori eman
zidaten goizean,
ezten zorrotz bat sartu
zidan biotzean.
Geroztik sarri ari
naiz ni otoitzean,
negar gogor egiñez
zutaz oroitzean.

6 Illeta ospatu zan
Laurgaingo elizan,
gorputza bertan zala,
oitura dan gisan.
Zugandik au esanez
ni urrundu nintzan:
“Agur, Lurdes maitea,
zorientsu izan!”.

Diru-jaleak (Tragaperras)

(1988)

1 *Diru-jaleak* deitzen
diet nik euskeraz,
tabernetan badaude
gaur nai dan aukeraz.
Batzuen esperantza
ortxe dago, beraz,
beren barrutik diru
mordo bat ateraz,
baiña emale txarra
degu *tragaperras*.

2 Adiskide, etzaitez
tresna ortaz poztu,
orrek egingo dizu
diru danak ostu.
Bere sakela bete
ta zurea ustu,
besterentzako inoiz
errukirik eztu,
obe dezu garaian
joko ori moztu.

3 *Tragaperras*-en jokoz
ez inor zaletu.
“Zergatik ez?” norbaitek
lezake galdetu.
Geienentzat txarra da,
ta ezin obetu,
zer gauz egiten duan
gaitezen jabetu:
bat aberasterako
millaka pobretu.

4 Naiz dala *tragaperras*
eta berdin *bingo*,
oiek oso politak
dira noizik beingo,
pixka bat jokatuta
balitz aldegingo.
Sarri ari danari
diot itzegingo:
“Ortik galtza berririk
ez dezu egingo”.

5 *Diru-jale* tresnetan
daude ainbat mota,
eta guztiak berdin
ditut nik gorrota.
Batzuen jokabidez
arritzen nago-ta:
jornal bat irabazi
egiñalak jota,
ta gero diru danak
makiñari bota.

6 “Etzazute jokatu”
esaten errez-ta,
tabernariak egin
lezake protesta,
ortik jasotzen baitu
berak ainbat pezta.
Guztientzako txarra
dan gauzarik ezta,
ortan utzitzen det nik
tragaperras pesta.

Munduko legea

(1988)

1 Gauza guztiak izaten dute
oiñarri edo abea,
ezereza ta utsa jotzen det
nik gauza oiek gabea.
Indartsuaren eskua degu
izadiaren jabea,
orren bitartez sortzen dana da
mundu ontako legea.

2 Lege ori da jaun eta jabe
etxean edo auzoan,
errialderik aundienean,
mendian eta basoan.
Era berean gertatutzen da
lurrean da itxasoan:
indartsuena degu nagusi
gure kondaira osoan.

3 Itxasotikan asiko gera
bertako berri emanetz,
ta bakoitzari berea aitortu
gertatzen dana esanez.
An ere indartsuen legea,
benetan gogorra danez,
era ontantxe bizitzen dira
aundiak txikia janez.

- 4 Lurrean ere indartsuena
daukagu jaun eta jabe,
aulak ez dute ezer egiten
goikoen baimenik gabe.
Animalien artean ere
indartsuak asko daude:
elefantea aundi ta sendo
ta bera danen errege.
- 5 Gabiroi batek sarri askotan
menderatzen du zozoa,
zozoak ere irintsitzen du
berdin txitxare gaixoa.
Txiki guztiak gaiñetik dute
aundiaren eraso,
indartsuaren morrontzan dago
gure izadi osoa.
- 6 Zugaiztiari begiratzean
kontuan gindezke jausi,
basoan ere nor dan errege
garbi liteke ikusi.
Zugaitz aundiak errubexari
azpian oi dio eutsi,
oianak ere lege berdiña:
indartsuena nagusi.
- 7 Esaten dute: “Aldatzen doa
munduko gauza guzia”.
Baiñan lege au lengoa dala
dago garbi ikusia.
Izadi orrek bere eskutik
daramaki justizia:
indargabeen eriotza da
indartsuaren bizia.

8 Itxas barruko bizitza ori
aztertu degu aurrena,
abere, pizti eta zugaitzak
jarri ditugu urrena.
Gizakiaren izatea da
oraingoan datorrena,
arrazoidunan itxura ortan
bera degu okerrena.

9 Arrai, pizti ta abereetan
lege bat garbi dijua,
indartsuena dala nagusi
ori da gauza pijua.
Gure artean nabaitutzen det
beste moduko girua:
abereetan indarra baiña
giza artean dirua.

10 Itxaso eta baso-bizitzan
aitortu bear da egiz
iltzen dutela batak bestea
bizi izateko premiz.
Ta gizakiak egiten duna
auxen da bein eta berriz:
premiagatik eztu, ez, iltzen;
gorroto eta inbiriz.

11 Itxaso eta baso-bizitzan
azterketa bat egiñik,
indartsuaren legea dala
gelditu gera jakiñik.
Giza artean dirua Jainko,
orrek ez dauka berdiñik,
beste gauza bat ezta izango
dirua bezin zikiñik.

12 Giza artean itxura batez
badago ainbat justizi,
baiña ordua iritxitzean
iñun ezin da ikusi.
Gauza ederrak aitatzen dira
dotriña ta demokrazi,
abere gisa gizonak ere
beti aundia nagusi.

13 Arrai, abere ta piztietan
indartsuena da juez,
aundiak dio mendekoari:
“Ni naiz erregea; zu ez”.
Gizona sarri arritzen dago
basa-pizti oien legez,
oien neurrian gizona jartzen
oraindik eztago errez.

Alargunaren negarra

(1988)

Protxu gabea izan ez dedin
nere bertsoen jarduntza,
goiko argiak eman deidala
adimenezko jazkuntza.
Ezbear latz au argitutzeko
arkitzen badet laguntza,
gertatutako gauza nola dan
ezta asmakizun utsa,
istripu batek sendi orretan
egindako aldakuntza.

2 Ez nuke berriz miñik eman nai
lengo biotz zaurituan,
baiña gai ontaz bertso jartzeko
arrazoiak banituan:
aita ta ama bi aurtxorekin
maiz ikusten genituan,
aita maitea betiko galdu
kamioko istripuan,
lenago irripartsu ziranak
negarrez utzi zituan.

3 Pentsa dezagun nolakoa zan
istripuaren pixua,
andreak artu zuan unean
gertatuen abixua.
Berri txar orrek sartua zion
berebiziko izua,
konturatu zan galdu zuala
bere sendiko maixua,
gizona il zan baiño lenago
alargundu zan gaixua.

4 Istriputikan gizona jaso
gaixozaindegi batera,
zortzi bat egun naiz ta igaro
etzan bizirik atera.
Andre gaixoak zetorrenari
aurrez emanik tankera,
zorionetik orra igaro
itxaso samin batera,
zer aldakuntzak gertatzen diran
egun batetik bestera!

5 Lenago naiz ta sendi orretan
izan bizitza leguna,
gutziz garratza daukatela gaur
da ikusitzen deguna.
Zoritxarraren sorrera ziñan
ezbearraren eguna,
ura zalako negar batean
arkitzen da alarguna,
arrazoi gabe kendu baitzion
ain maite zuen laguna.

6 Eriotz beltzak kabi ortara
bota zuan atzaparra,
aurtxoei aita eraman zien,
emazteari senarra.
Sendi orretan bai sartu zala
benetako zoritxarra,
tamalgarri da sasoi orretan
laguna galdu bearra,
errukitzeko modukoa da
alargunaren negarra.

7 Istripu batez gizona galdu
ez bere andreak naita,
berriz bizirik ezin ikusi
naiz eta gogotik maita.
Ta alarguna bi aurtxorekin
biltzen danean afaita,
amarentzako samintasunik
latzena orduan baita,
seme-alabak galdetutzean:
“Noiz etorriko da aita?”.

8 Seme-alabak aitaren galdez
amagan maiz dijoazte,
eta amari negar-malkoak
erortzen zaizkio laste.
Bizi-pozikan eztu gaizoak
naiz oraindik izan gazte;
itxas-ertzean ondar-alerik
dagoenik ez det uste,
alargunaren biotz orretan
arantzak dauden ainbeste.

9 Ezbear batek sendi-giroa
ori da jota uztia,
garbi ta eder zegon baratza
zikindu ta itxustia.
Alargun maite, gaur alderantziz
gertatzen zaizu guztia:
len irriparrez eta alaitsu
erteten zan eguzkia,
ta orain berriz ikusten dezu
malko garratzez bustia.

Gau-txorien pesta

(1988)

1 Garai batean giñan
kale ta basarri,
gure giroko pesta
alaien egarri.
Baiña orain dabilta
estu eta larri,
danak aldaturikan
nola diran jarri;
argatik eman nai det
gaurko pesten berri.

2 Gaurko pesta-giroak
ni nau minberatu,
nere ustetan ezta
asko aurreratu.
Gu oi giñan pestatik
garaiz etxeratu,
gaur berriz gau erdian
danak kaleratu;
orain onena zein dan
zeuok aukeratu.

3 Gau-txori edo ontzak
ditut nik gogotan:
gauetz oiuka dabiltz
bein baiño geiotan,
ta egunez berriz lo
zugaitzen zulotan.
Gaurko gazteak ere
berdintsuak ortan:
gauetz oiu ta jolas
ta egunez lotan.

4 Gauean asko alai
eta atsegiñez,
buruauste ta kezka
danai aldegiñez.
Baiñan ondorenean
naigabe aundiñez,
zurruta ta lo-paltak
emandako miñez,
gaupasaren zauriak
sendatu eziñez.

5 Gaztediak gaupasa
dauka atsegiña,
ortan egiten dute
oiek alegiña.
Egun argitatikan
dabil aldegiña,
illargia daukate
beren erregiña,
oientzat eguzkia
alperrik egiña.

6 Askok esaten dute:
“Lana zertarako?”.
Borondate gutxitxo
dago ortarako,
ta beti ametsetan
oporretarako.
Geienak ados daude
gauza ontarako:
egunez lo egin da
gauzez pestarako.

Lotoa amets

(1988)

---

1 Askok ikusten ditut
lotoa moldatzen,
ta gero botatzen;
bestela zailla baita
dirua sobratzen.
Amets onekin asten
dirade jokatzeko,
ekiteko asmotan
milloiak kobratzen,
baiñan oso erreza
eztago tokatzen.

2 Lotoak nola daukan
milloien zarata,
ortarako da-ta,
engaiñatutzen ditu
edozein erata.
Izan ere, dirua,
ain goxo zera-ta,
zoriontsu uste guk
loto aterata,
gizonak orrelaxe
egiñak gera ta.

3 Lengo batez neronek,
Zarautza joanda,
joka nai nuan-da,
baiña kiosko artan
ura zan demanda!
Berrogeigarrenean
zan neretzat txanda,
gutxiñez ordubete
an zai bear zan-da,
etxera aldegin nuan
buelta emanda.

4 Aberasteko askok
dadukate presa,
kenduaz pobreza;
nunbait gauza ona da
diruan babesa.
Baiña jokalariak
sinistatu beza:
ortik seguru dezu
dirurikan eza,
lototik aberasten
ez baita erreza.

5 Danok bizitzen gera
diru-ametsetan
goiz ta arratsetan;
sartu arazten gaitu
bide narratsetan.
Nagusi jartzen bada
gure biotzetan,
ez gera ibiliko
giza-urratsetan;
bizi bear genduke
diruan lotsetan.

6 Diru asko txarra da
naiz eduki sasoi,
obea da doi-doi.
Zenbaitek esango dit:
“Ez dezu arrazoi”.
Tokatutzen bazaizka
bati milla milloi,
baztar danak betean
urdin eta marroi,
orduan jarriko da
diruaren morroi.

Zarautzko erriari

(1988)

1 Pitxi itxas-ertzekua,
paradiso antzekua,
goren maillan jartzekua.
Toki eder bat iñork nai badu
lasai atsedentzekua,
ara berdingabekua
orretarako lekua:
Zarautz zorionekua.

2 Eskari auxe Zarautzi:
euskal oiturik ez autsi,
naiz izan milla erauntsi.
Agintariak izkuntzarekin
ez dute zeregin gutxi;
seme danai erakutsi,
orri indarrean eutsi,
euskera galtzen ez utzi.

3 Zarautz, zuk artu ardura,
antziñako erri ura
al dezun dana ingura.
Izkuntza, jolas, kirola, dantza
ta emengo milla oitura,
komeni zaizun modura,
sartu biotzen barrura;
ori da erri-kultura.

4 Aia, Orio, Getari
dituzu zure atari;
ipar aldera Kantauri.
Begira orain tontor banatan
dauden iru ermitari:
San Martin da Urtetari,
berdin Santa Barbarari,
oiek dituzu zaindari.

5 Dauzkazu kale, basarri,
ondartza bat zoragarri,
erriaren osagarri.
Kanpotar askok zuri begira
esan izan dute sarri:
bai zerala arrigarri;
orixen da ezaugarri,
itz geiago zertan jarri?

6 Komentu, eleiz, jauregi
ta beste zenbat alderdi,
kultur-altxorraren kabi.
Bertsolari ta olerki-maillan
badaduzkazu izar bi:
ortxen daude bi irudi,
erriai egiñez argi:
Basarri eta Lizardi.

7 Frontoi, Polikiroldegi,
Asti-alde, futbol, rubi,
tenis-leku, Lauta-mendi.
Ondartza berriz ostikoketan
etorkizunan arrobi;
agurka dezu Kantauri,
ikusirik alain aundi,
goraltzak ematen zuri.

8 Naiz eduki zeru-antza,
badezu arazo latza,
mingarria ta garratza:
belar txar batek ia ito du
gaztediaren baratza;
agintari jaunak, altza,
atera orren arantza,
galdu gabe esperantza.

1 Oillategi bat daukat
etxetik gertuan,
jiran sarez itxia
berreun metruan,
jakiñik azariak
olako lekuan
lanerako gogoa
nola izaten duan.
Ta ara: lenguan
bere zimenduan,
ain toki senduan,
zuloa zeguan.
Azarian susmoa
egin genduan.

2 Eramanak gutxiñez
baditu amabi,
oilloak kontatzean
ala dirudi.
Ostutako zuloa
agiri zan garbi,
andik egin zezaken
naikoa pikardi.
Konturatu bedi:
ori da geiegi;
bota diot begi,
obe du ez segi;
gero izan lezake
beranduegi.

3 Mantentzeko asmoak
daduzka oillotik,
sartu ta erten dabil
bere zulotik.
Orretarako lana
egin du gogotik,
ondo jaten du eta
ez dio inportik.
Nik nere bototik
itxi lenengotik
sartzen bada ortik,
ala urrengotik
laoa izango du
bere lepotik.

4 Lenengo egin nion
zuloa estali,
gero ez etortzeko
deia bidali.
Baiña alare berriz
aguro itzuli,
lapurretako griña
etzaio itzali.
“Aizak, i azari,
konturatu adi:
nai ezpadek geldi
lazotik zintzili,
oillategi orretan
kontuz ibili!”.

5 Oillo arrapatzea
nion debekatu,
esana egitea
ezta gertatu.
Geroz ere egin du
amaika pekatu,
bere jardunarekin
ni ere kezkatu.
Joateko eskatu,
ezezko prestatu,
berriz presentatu,
ezin zan zentzatu;
ain setatsua zanik
zeiñek pentsatu?

6 Azari orrek zuan
lapurretan maiña,
oilloa eraman du
nai duan aiña.
Okela jaten berriz
txukun da apaiña:
danak kenduaz luma,
ezur eta zaiña.
Esan nion, baiña
arro alajaiña;
an zegon ertzaiña,
zepoak engaiña:
bizia utzi digu
oillo ordaiña.

7 Lapurreta zebilkin
ark pentsamentuan,
oillategi barruan
eta kanpuan,
ezpainañak miaztuaz
ondo jandakuan,
baiña beti garaile
zailla da jokuan.
Bere karretuan
zebillen lekuan,
libre zalakuan,
erori zepuan;
larrua utzi zidan
testamentuan.

8 Badigu eramana
egaztia pranko,
okela preskotikan
bizi zan bapo;
naiko oilloa jan da
etzegoan plako,
galdua da geiegi
arriska zalako.
Oillategirako
ta noranairako,
lapurretarako,
lau ta bi ankako
azaririkan emen
ezta faltako.

Gari garbitzeko tornuari

(1988)

1 Garian lanak nola ziran len
iñork jakin nai balitu,
lenengo erein ta jaiotzean
jorratu ta ongarritu;
eldutakoan ebaki, lotu
eta metetan zutitu;
gero jotzean ale ta aukak
pillan oi ziran gelditu,
ta azkenean aizedun tresna
baten bitartez garbitu.

2 Garia garbitutzeko tresnaz
orain bear det itzegin,
tornua deitzen zitzaion Aian,
auzo-errietan berdin;
ta berarekin era onetan
lana oi ziguten egin:
batek gaiñetik garia bota,
besteak eskuz eragin,
elize-aren aizean bidez
garia garbitu zedin.

3 Gauza auekin gorpuzten ziran
garbiketako makiñak:
burnia, txapa eta egurrez
izaten ziran egiñak;
gaiñean aska eta azpian
iru sare ezberdiñak,
aize-jario jarritzen zuan
gizonaren eragiñak,
bi aldetara banatuzeko
aleak eta zikiñak.

4 Garia jo ta pillan jartzen zan
baiñan ez mota batetik:
alea, auka ta galburua,
an izaten zan danetik;
gero tornuak bereizten zitun
bakoitza bere aldetik,
aizean bidez auka atzera,
alea bera saretik,
ta galburuak erortzen ziran
atze-puntako atetik.

5 Tresna zar orrek astindu zuan
amaika baba ta gari,
urtean oso egun gutxitan
garbiketari oi zan ari:
ogei bat etxe egindakoan
utzitzen zion lanari;
gero garia biurtu zedin
sendietako janari,
urrengo lana jartzen zitzaien
errota ta labeari.

Bizitzako legea

(1988)

---

1 Amaren izena da
goxo, atsegiña,
beratzaz askok dute
zerbait itzegiña:
ama dala munduan
gauzarik aundiña;
au aztertzen egin nai
nuke alegiña.

2 Amagatikan zerbait
esan naian nago:
txikitan beste ezer
ez degu naiago;
askorentzat koska bat
gero ortxen dago:
maite du ama, baiña
beste bat geiago.

3 Nik ama maite nuan
guztien moduan,
sasoira eldu nintzan
beraren onduan;
baiña bere garaia
iritxi orduan,
ezkon-laguna geio
maitatutzen nuan.

4 Amak egin zuena
bere amarekin,
nik ere ori egin
nuan berarekin;
bizitza lotua da
lokarri orrekin:
eztago izaterik
beti alkarrekin.

5 Gauzarik aundiena
aurrentzat da ama,
garaia etortzean
aldatzen da dana;
biotzak jotzen baitu
beste batengana,
ori baita Jainkoak
legetzat emana.

6 Lagunagan dagola
biotzez jausia,
ez dala esatea
gauza itxusia;
ori argi ta garbi
dago ikusia,
gizon da abereen
lege nagusia.

7 Amak ez beza artu
ontan naigabea,
len esan det nola dan
munduko legea;
len zu izanagatik
berdiñik gabea,
gero beste lagun bat
da gure jabea.

8 Zenbat pizti amaren
kabitxoan azi,
garaia irixtean
dijoaz igesi;
naiz eta bere amak
ori ez merezi,
legearen indarra
daukagu nagusi.

9 Bizia duan dana
ala da juana,
badakizute bide
ortatik nuana;
danen Egillea da
au jarri zuana,
ez dago ondo ezetz
esaten duana.

10 Au da bizitzan danok
egiten deguna:
aseran ama maite
ta gero laguna;
ama utzitzen degu
eltzean eguna,
len da orain auxen da
gertatzen zaiguna.

11 Beti ama bakarrik
maiteko bagendu,
munduari bizia
gentzaioke kendu;
bide orretatikan
gu ezin aldendu,
bizian jarraipena
orrek ematen du.

12 Amak umeak ditu
biotz erdirako,
umeak ama berdin
beren aldirako;
aseran uste arren
dala betirako,
maitasun ori ezta
bizi guztirako.

13 Denai erantzuteko
nik nai nuke presta,
bakartiak mintzatzen
dira ain errez ta:
“Ama bezelakorik
mundu ontan ezta”;
orrela izaten da
ezkongaien pesta.

14 Maitasunik aundiña
dala amarentzat,
au gezurra ote dan
idurututzen zat;
naiz ta txikitan ala
guk izan beretzat,
erdia baiño geio
da beste batentzat.

15 Amak eta umeak
berengan alkarte,
ez dute ibili nai
alkarren aparte;
umeak amarengan
mudantza dakarte:
berakin bizitzen da
azitzen dan arte.

Agur, Urtezar!

(1988)

---

1 Agur, Urtezar, milla beatzireun
ta larogei ta zortziko,
zure oroitzak gorde nai ditut
nik biar edo etziko.
Danera jota urte bapoa
ziñan nere iritziko,
alde kaxkarrak baziñun baiña
etzaitut gaizki utziko.

2 Egin dituzun onengatikan
milla esker, Urte Zarra,
mesede asko jaso degula
dago aitortu bearra.
Pake-bidean naizta ez artu
guk nai aiñako indarra,
obea izan zindezken baiña
etziñan zearo txarra.

3 Euskadin ere gertatu dira
ezbear da zorigaitzak,
batzuk berezko eta besteak
gorrotoaren emaitzak.
Sendi batzuek ikuitu ditu
eguzki beltzaren printzak,
baiña oriek berekin ditu
mundu ontako bizitzak.

4 O, Urte Zarra, ni aritu naiz
zer izan zeran esaten,
zutaz azturik zeuden guztiak
berriro oroi zaitzaten.
Danen izenez orain ari naiz
zuri eskerrak ematen,
ta berriari lagun zaiozu
askoz ohea izaten.

5 Urte Berriak ekarri beza
berekin gozotasuna,
danen gainetik izan dedilla
alkargan maitetasuna.
Sendi ta erri-giro jatorra,
pakea ta osasuna,
lur ontarako ez al da ori
naiko aberastasuna?

6 Larogei eta beatzikoa
ez bedi izan antzua,
bitartekotzat jarri nai det nik
jaioberri dan Aurtxua.
Biotz-biotzez eskatzen dizut,
ene Jaungoiko altsua,
komeni bada eman zaiguzu
urte bat zoriontsua.

Aiako Azentzio-peria

(1989)

---

1 Zerbait esan nai nuke
Azentzio-periz,
Aian ospatzen dana
ia bost gizaldiz.
Eten baten ondoren
indarrean berriz,
aurtengoakin degu
irugarren aldiz.

2 Iñork jakin nai balu
emengo berririk,
pake-giroz eztago
olako erririk.
Gozatu nai duanak
biotz ta begirik,
ez dezala utsegin
Aiako peririk.

3 Sal-erosketa degu
perian jatorri,
indarrean eustea
nai genduke orri.
Erropa, tresna, zekor
eta abelgorri,
ikusi zale dana
Aiara etorri.

4 Aian denetik dezu:
peri eta festa;
irakurle, bixita
egiteko presta.
Oso ondo bazkaldu
ta bi milla pezta,
orrela etortzea
arritzeko ezta.

5 Auzo-erritan bizi
diran aiatarrak,
esnatuko al ditu
nere deadarrak.
Agurtzeko aideak
eta lagun zarrak,
egun oiek ez dira
ortarako txarrak.

6 Peri-egunez ezta
euria atsegin,
Santa Klarari bear
diot nik itzezin:
arrautzak artu eta
bixita bat egin,
egun ortan giroa
ona izan dedin.

7 Orduan giro ona
nola dan komeni,
sinismena badiot
santa maite oni.
Arrautzak artu eta
juango naiz neroni,
iritxiko detala
seguru nago ni.

8 Lengo oitura zarrak
bear du segira,
irakurle, jar zaitez
onuntza begira.
Azentzio igandez
Aiako errira
bixita bat egiñez
azaldu perira.

9 Senti bezela diot,
sinista ezazu,
Lertxundi zuri deika
gaurdandik daukazu.
Neri zerbait esan nai
baldin badidazu,
egun orretan Aian
ikusiko nazu.

Pelota- -Txapelketa

(1989)

1 Milla beatzireun larogei eta
beatziaren partean,
igandea ta maiatzak zazpi
zituen egun batean,
len txapelduna Retegi zegon
eta beatzi urtean,
amargarrena Tolosak kendu
naiz ez izan apartean;
partidu ori oroituko da
pelota degun artean.

2 Txapel-mordoa zeukan Retegik
jarraian, danak beatzi;
beraren aurka asten ziranak
azkenean danak etsi;
baiña Tolosak aurtengo ontan
ez dio ain errez utzi,
ta azkenean nagusi bera
ogei ta bi ta emeretzi,
merezi du ta txapela orri,
Joxean, luzaro eutsi.

3 Aseratikan ekin zenion
atzera gogor ematen,
ikusitzen zan etzala errez
gero ura eramaten;
azken aldera ezin aundia
jar zitzaizun esku baten,
asko suprituz ari ziñala
askotxok zuen esaten,
baiña supritzen ez dakianak
txapelik eztu izaten.

4 Partidu dana asi ta buka
ezin da obeto osa,
aurrez-aurre an jarri baitziran
gizon pare apraposa;
galtzen duanak beti du pena
ta irabaztunak poza,
makiña batek zuei begira
egun artan zuen goza,
gauza aundia lortu dek eta
bejondaikela, Tolosa!

5 Joxean orrek txapeldunari
benetan eman aurpegi,
aurretik asi, bitan berdindu,
berriz e aurrera segi;
partidu latza eta estua,
etzan pantasi geiegi;
txapela jaztea lortu arren
ez dek izan errezegi,
milla zorion iri, Tolosa,
eta berdin, Erretegi.

6 Burruka ori ez bedi izan,
ez, iñoren kalterako,
neurketa latza eman zenduten
txapelketa baterako;
ori gogoan izango degu
bizi geran arterako,
ez ote zaigu gazteetatik
jarraipenik aterako?
Ori litzake etorkizuna
pelotaren onerako.

Baratzako satorrari

(1989)

---

1 Sator bati bertsoak
bere omenean,
nere baratzen jardun
baita lanean.
Lur guztiak arrotu
ogei egunean,
oso bildurtu nintzan
orren jardunean.
Nik ondamenean
ikusi nuanean,
estutasunean
deitu azkenean
konpontzio batera
onez onean.

2 Deitu nion esanaz:
“Adi zak, satorra:
neretzako ez abil
oso jatorra.
Landare-zaiñak jan da
nunai lur-tontorra,
egindako kaltea
alain dek gogorra.
Baldintza bat orra:
kito lengo zorra,
nere sail koskorra
ez geiago jorra;
bestela izango dek
naiko zigorra”.

3 Ez diot gorrotorik
lengoagatikan,
danak barkatzen dizkat
biotzetikan.
Baiña orain jarri det
kontu emanikan,
lenbailen joateko
baratz ortatikan;
esanagatikan
ez dio ajolikan,
lengo bidetikan
dabil gogotikan;
neri ez dit egiten
jaramonikan.

4 Baratzatik joateko
ez dauka gogorik,
nunbait eztu utzi nai
jaki gozorik.
Nik ere neretzako
nai nuke osorik
esandakoai egin
balio kasorik,
tranpa ta zeporik
edo antzekorik
orri jartzekorik
ez nuan asmorik;
orain eztu izango
barkaziorik.

5 Onez onean eman
diot nik arpegi,
baratzatik joateko
esanaz garbi.
Lengoa ere badet
naikoa pikardi,
alperrikan galtzeko
ainbeste izardi.
Lengoa geiegi,
ezpadago geldi,
konturatu bedi,
obe du ez segi;
damutuko da baiña
beranduegi.

6 “Satorra, izan dezu
gozatzeko era,
baratzan nola zegon
naiko aukera.
Baiña iritxi zaizu
orren bukaera,
errukirik eztago
emendik aurrera.
Nere esanera
jartzen ezpazera,
kontuak atera,
zeuretzat kaltera;
galtzekoz zeure erruz
galduko zera”.

7 Arroturikan dabil,
eztago apala,
ain dago berekoia
eta zitala.
Bere burua zaintzen
etziok makala,
erosotik jatea
dauka martingala;
leguna azala,
bizkarra zabala,
aldentzen eztala,
azkena daukala;
bizi nai badu anka
egin dezala.

8 Ni izanagatikan
baratz-nagusia,
aspaldian egin du
nai dun guzia.
Baiña orain txit garbi
dauka ikusia:
barruan ez daukala
denbora luzia.
Galdu du auzia,
or du justizia,
zigor berezia
dauka merezia:
utziko du baratza
edo bizia.

9 “Nere kontura ez dek
ik geiago jango,
pakerik ez baidiat
orain emango.
Etsai bat ire zai or
nola dan egongo,
gau eta egun ernai
i zaituaz ondo,
ez didak esango
ez aizela joango,
plazoa aurtengo,
laister aiz ertengo;
ain toki onik berriz
ez dek izango”.

- 1 Urte guziko jardunarekin
soiñaren adar-enborrak,
egia esan, artzen dituzte
nekatu-aldi gogorak.
Indarberritu bat izan dezan
gorputz zar onen motorrak,
orretarako artzen dituzte
illabeteko oporrak.

- 2 Opor-garaitzat geientsuenak
artzen dute dagonilla,
erria utzi eta juateko
lurralde berrien billa.
Al dan azkarren igaro nairik
egundoko bide-pilla,
amets-tokira iritxi gabe
zenbat gelditzen dan illa!

- 3 Bidean zenbat gelditua dan
alargun da umezurtza!
Okerrrik gerta etzaiotenak
iritxi ziran aruntza.
Jaiak bukatu eta berriro
abitu bear onuntza,
ezbear gabe etorritzeko
izan bezate laguntza.

4 Norbaitek esan lezakena da
lengo moldeko naizela,
ara zer gauza gertatzen diran
urruti dijoazela.
Gaietan daudenai esaten diet
konturatu ditezela,
iñun ez tala atsedentzen bat
bere errian bezela.

5 Jaiakin norabait joatea
dago bolaran jarria,
urrutietara dijoaz asko
utzirik beren erria.
Ta gero dator mordo bat il da
zauritutako berria,
ondo pentsatzen jarri ezker
ez al da negargarria?

6 Zurrunbilloan sartua dago
ogeigarrengo mendia,
eta ortikan ezin atera
gaur eguneko jendia.
Urrutietara eramanez du
bakoitzak bere sendia,
eta sarritan ortatik dator
askoren ondamendia.

7 Gertatu zaigu urte gutxian
ain aldatuta jartzea,
irten ezin dan zurrunbilloan
au da gizona sartzea!
Maiz gertatzen da opor-garaiak
ondamena ekartzea,
ortara ezte asko balio
urteko jaiak artzea.

8 Oso gertuan badaduzkagu
oinbeste toki berezi,
eta oietan saiatutzeak
ez al du pena merezi?
Bidai oietan zenbat iltzen dan
ikus dezagun lenbizi,
urrutietan iltzea baiño
bertan obe degu bizi.

Erreumak ondatu nau

(1989)

1 Arkitutzen naiz gaixorik,
reuma zarrak erasorik,
ezin det eman pausorik,
ta urrengoan ezin mugitu
eskurik eta besorik;
burua ezin jasorik,
patxarazko ta gozorik
ez daukat egun osorik.

2 Junturak zaizkit aunditzen,
ezin asmatu ibiltzen,
gorputza doa gelditzen.
Nere sasoiaren ikusita
guztiak daude arritzen;
mejorik ez det sentitzen,
asia nago etsitzen,
ez daukat giro bizitzen.

3 Gaitz zital orren indarrez
nabil itxura baldarrez,
otz-ikara ta daldarrez.
Sendagilleak ezin asmatu
sendagairik zoritxarrez;
nago aitortu bearrez:
len nintzana irriparrez
orain bizi naiz negarrez.

4 Pauso bat eman aldiko
jartzen naiz bildur aundiko
lurrera noiz eroriko.
Goiko laguntza eskatutzen det
jarririkan belauniko;
ni ortantxe naiz ariko:
gaitza nola bidaliko,
ez bedi izan betiko.

5 Asia nago kezkatzen
eta gogoa esnatzen
San Antonioz pentsatzen:
“Santu maitea, ni gaixorikan
nolatan naizen gertatzen,
ez det besterik eskatzen:
asi gaitzetik askatzen,
lagun zaidazu sendatzen”.

6 Iñun sendagairik eza
ain da gauza aldrebesa,
ezta lortutzen erreza.
San Antonio, bene-benetan
egiten dizut erreza;
eskeintzen dizut promesa,
entzuteko iru meza,
baiña min au kendu beza”.

7 Sortzean gaixotasuna,
sartzen da goibeltasuna,
galduaz alaitasuna.
Entzule maite, zu baziñake
gaitzikan ez daukazuna,
zer da baten ondasuna?
Izatea osasuna,
ori aberastasuna.

8 Ni lenago atsegiñez,
orain arkitzen naiz miñez,
ta nola kendu jakiñ ez.
Alaitasunik ezin arkitu
naiz saiatu alegiñez;
umoreak aldegiñez,
gau eta egun eziñez,
gaur nabil negar egiñez.

9 Era onetako gaitza
ain da bialdutzen gaitza,
ta ori da zorigaitza.
Ondo geranen milla aitzaki
kontatuaz bagabiltza.
Orain zer bear det mintza?
Ai, sendatuko banintza!
Auxen da gure bizitza!

*(1989-ko Basarri bertso-paper
leiaketan bigarren saria irabazia.)*

Sorterri maitea

(1990)

---

1 Sorreratikan dator au,
ezta gaurko berria,
arraza batek sortzen du
beraren aberria.
Motaren araberako
zugaitzaren orria,
ezta ajola zuri, beltz,
ori edo gorria,
ortatik datorrena da
gizonen jatorria,
arrazak eman dizkigu
izkuntza eta erria. *(Bis)*

2 Nik dadukaten guztia
eta zuk daukazuna,
izkuntza eta erria
bi oien batasuna,
oietzek eman digute
daukagun nortasuna.
Sorlekuan bizitzeko
nai bada poztasuna,
lortu ditzagun pakea
eta askatasuna,
ori da sorterriari
zor zaion maitasuna.

3 Erria gora dezagun
bakoitzaren langintzan:
ola edo fabriketan,
berdin nekazaritzan,
arrantza edo artzantzan,
damakigun bizitzan,
lotsik gabe aitortuaz:
“Ni emen sortu nintzan”.
Naiz batek orduak egin
otoitzean elizan,
erria ukatzen badu
orrekin kontu izan.

4 Gure altzuma sortu da
erriaren zaiñetik,
gure izatea dator
bere eragiñetik,
oraiña osatzen degu
leen zaarraren soiñetik.
Gaurkoaren jatorria
daukagu antziñetik.
Josi ta bizi gaitezen
sorlekuan muñetik,
bera beti maitatuaz
beste danen gaiñetik.

5 O erri, zure altzoan
sortu nintzan mundura,
geroztik babestu nazu
ama baten modura.
Zure gauzak gordetzeko
nik badaukat ardura:
izkuntza, dantza, jolasak
eta ainbat oitura.
Gai ontan seme guztiok
bear degu kontura
ori dala erri baten
egitazko kultura.

6 Bakoitzaren sorlekua
zer gauza berezia!
Gure eskerrik onena
ain dauka merezia.
Batek bera aztutzea
zer gauza itxusia!
Nerekiko orixe da
pekatu nagusia.
Beretzat eman dezagun
dadukagun guzia,
semeen esku baitago
erri baten bizia.

7 Erri maitea, zu zaitut
babesleku bakarra,
illunaldietan argi
egindako izarra,
sarritan eman didazu
bizitzeko indarra,
derrior daukat nik zuri
esker eman bearra.
Erbesteratzen banaute
uraxen zoritxarra,
orduan sortuko baizait
betirako negarra.

8 Erria zapalduzikan
nik ikusi-aldiko,
nola etzaizkit malkoak
tantaka eroriko?
Ez ote ditut etsaiak
zugandik bidaliko?
Bildurtzen naiz ote zeran
itzali edo ilko.
Une batez banintzake
nere almenez Jainko,
zorionekoa izango
ziñake zu betiko.

San Donato Jaiak

(1990)

---

1 Eratzaille zeraten
mutil eta neska,
zer jai diran errian
nator ni galdezka.
Danak gozatutzeko
jar zazute festa,
urtean bein dira ta
arritzeko ezta.

2 Ez bedi falta txistu
ta kanpai-otsikan,
eta poltxikoetan
bear dan xoxikan,
Aur, gazte eta zarrak
guztiak pozikan,
festetarako ezta
olako gauzikan.

3 Festa-giro eder bat
eskatuaz nago,
eta au nere ustez
gure esku dago.
Festan pake zaleak
giñan gu lenago,
eta izan dedilla
gero eta geiago.

4 Abuztuan zazpian
zaindarian jaiak,
umorez ibiltzeko
badatoz garaiak.
Festak egin ditzagun
jator ta alaiak,
bere izen onari
eutsi deion Aiak.

- 1 Urtebete bat igaro degu
egualdi zoragarritan,
eguzki-paltik ez degu izan
kale eta baserritan.
Uraren paltak erri batzuek
naiz jarri une larritan,
joan dan urte au gerora ere
oroituko da sarritan.
- 2 Kanpotar danak lengo urtetan
egualdiaren peskizan,
ta aurten berriz ibili dira
toki oneneko gisan;
nai duten ainbat eguzki artu,
an aspertzean kerizan,
aurtengo ontan giro txarraren
aitzakirik ezin izan.
- 3 Udara asko izan da emen
euritsu edo bustia,
ta aurten berriz noizik bein zerbait,
ori izan da guztia.
Ipar aizea eta oskarbi,
egunero eguzkia,
berriz alako saio ederra
kostako da ikustia.

4 Aurten izan dan bezelakorik
izan ote egundaiño?

Bero sanoak egin dizkigu,
ez goi erre ta ez laiño.

Orren inbiriz geientsunetan
gu izaten gera, baiño
ara nolatan gertatu geran
onetik aspertzeraíño.

5 Beste urte bat olain ederra
ez da noiznai azalduko,
baldin baletor pozik besoak
geniozke zabalduko.

Jendea esanez euri ederra
ez ote zaigun elduko;
orain kejatzen asiak dira
eraso dion orduko.

6 Joan dan urte au aparta gendun
mendi eta basorako,
legortarrentzat apartekoa
ta berdin itxasorako.

Norbere etxerako ona ta
baita ere auzorako,
nik alakoa artuko nuke
bizialdi osorako.

Elormendiren ateraldiak

(1990)

1 Bertsoen bidez eman nai ditut
aurrekoen albisteak,
kalterik eztu umorearen
txinparta oiek pizteak;
ura ezagutu etzutenari
naiz lan eman sinisteak,
oraindik ere alaitu leizke
biotz goibel da tristeak,
ondo kontatuz Elormendiren
ateraldi ta txisteak.

2 Iñori zerbait erantzuteko
onela oi zan aritu:
mingaiña eta bere eskua
konpas batean mugitu;
zerbait xeblebre asma eziñik
sekula etzan gelditu...
Nere bertsoak irakurtzean
danak litezke arritu,
Elormendiren grazi arekin
nik kontatuko banitu.

3 Elormendi ta Estebani
bein peri baten pasia:
Elormendi zan mertxeroekin
orraze-tratun asia;
ta Estebani tratu orretxek
nonbait egiñik grazia,
esaten dio: "Ipurditikan
jun zaiguk ille guzia,
eta orrela soildutakoak
zertako dik orrazia?".

4 Elormendiri erantzun auxen
azkar etorri burura:
"I arritu aiz ni sartutzea
orrazearen tratura?
Peritik zerbait eramateko
beti zedukat oitura,
buruko illeak jua zaizkidak
neri ere ire modura,
baiña ipurdian falta zaitenik
oraindik ez nauk kontura".

5 Negu-giroko goiz beltz batean
irtetean atarira,
danetik eiza nabaitu zuan
eta jo zuan mendira;
nunbait aidera ezin zuan da
bota nairikan geldira,
jo eziñikan an ari zala
eizari tira ta tira,
eiztari Fermin inguratu zan
bera ari zan tokira.

6 Fermiñek zion: “Zer mugimentu gaur eizak garai ontako!”
Elormendiren erantzuna zan:
“Gaur dana nere kontrako.
Geldi dagon bat arrapa naian
or ibili nauk jo ta jo;
mugimentutik ondo zebiltzak,
iaioak zeudek ortako;
motelagoak nai dizkiat nik,
bestela ez dit botako”.

7 Elormendi ta beste lagunak
bein ostatuan zeudela,
bertsotan zerbait jarduten zan bat
inguratu zan berela.
Batek, bertsotan asteagatik,
agindu zion onela:
“Kafe eta kopa emango dizkit
lengo jaiean bezela;
baiña sei bertso bota beaituk,
ez dek izango bestela”.

8 Kantari gogor eraso zion
naiz eta izan baldarra,
dozenatikan gora zijoan,
ez dozen erdi bakarra;
gero Elormendik onela zion
egiñikan irriparra:
“Ik asitzeko kafea eman da
orain jo ziguk adarra:
ixiltzekotan derrior ziok
afaia eman bearra”.

Nere diruarekin ezin agindu

(1990)

1 Gertatu zaiten gauza
nik nai nuke konta,
arritzen nago ta:
berrogei urte luzez
izardia bota,
presa azkar bete nai
ta itxi konporta,
zerbait supritu arren
etzidan inporta;
milloi bat sobratu det
egiñalak jota.

2 Naiz eta asko kosta
azkenean osa,
ura nere poza!
Arantza tartetikan
sortu zan arrosa.
Kutxa iruditurik
toki apraposa,
or sartutzearekin
ez det asko goza:
diru-jabe egin da
Caja-Ahorros-a.

3 Neronen lagun batek
kotxe bat aparta
salgai zeukala-ta,
erosi egin nion
nola nuen falta.
Nere milloia nunbait
Kutxan an zala-ta,
ordainduko niola
andik aterata,
baiña eramana det
deskuido galanta.

4 Ni juan nintzanean
zerbait jakitera
Kutxako atera,
kutxazaiñak “Zer nai dek?”
lenengo galdera.
Esan nion: “Milloia
nai nuke atera”,
eta bera ausartu
auxen esatera:
“Eztago ematerik
guztia batera”.

5 Batek ez al du gero
bizitzea pobre
emen askoz obe,
egiten duna janez
aurreratu gabe?
Detan pixkak eman dit
amaika naigabe,
Kutxa ori jartzen det
lapurraren pare,
bera egin dalako
nere diru-jabe.

6 Nere diruan billa
Kutxara juanda,
irixtean txanda,
an nedukan milloia
eskatu nuan da
ortxe utzi naute ni
ezetza emanda.
Benetan arrigarri
gauza au ez al da:
milloia ukatzea
nerea izanda?

7 Kutxako arazoak
ari naiz aitatzen,
zer zaiten gertatzen:
milloi bat an sartuta
nengoen txoratzen,
beartu naizenean
asi naiz eskatzen;
itxura danez zailla
daukat ateratzen,
nik beintzat olakorik
ez nuan pentsatzen.

8 Nere bizitzan nola
detan nik jokatu
egin det kontatu;
zenbat aldrebeskeri
zaizkidan tokatu.
Kutxakoak nerekin
ez dira portatu,
milloia eduki ta
ezin det kobratu,
orrela zertarako
dirua sobratu?

9 Kutzakoak diote:
"Guk gentzake presta,
bear dunak eska".
Ori sinistutzeko
badet naiko kezka,
proatua baidet nik
Kutxa orren festa:
batera sartu leizke
berreun milloi pesta,
ta bat ateratzeko
baimenikan ezta.

10 Askoren iritziak
noa esatera,
ain datoz batera,
eta kontatutzeko
orain det aukera.
Kontsejutxo bat denoi
nator ematera:
Kutxatik ezin bada
dirurik atera,
sartu baiño lenago
kontuak atera.

Loidisaletxeren oroimenez

(1990)

- 1 Kantari asiko naiz
txorien moduan,
nola garaiak ala
gonbidatzen duan.
Baiña udaberria
eldu dan orduan,
kuku bat etorri da
ta beste bat juan.

- 2 Ainbat goibeldu ziran
gure euskal erriz,
egunkari ta irratiz
zabaldu zan berriz
Ku-ku jo zuan orrek
ainbat udaberriz,
gure artean eztu
abestuko berriz.

- 3 Bigarren egunean,
aurten apirillen,
illeta baten bildu
giñan Errezillen.
Batzuek itzetan da
besteak ixillen,
Loidisaletxe danen
aotan zebillen.

4 Loidisaletxe zana-
rengatik naiz ari,
illetan bildu giñan
jendea ugari.
Otoitz egin genion
zeruko Jaunari,
berekin ar zezala
Antonio Mari.

5 Senarra eta aita
galdu betiko ta
bere sendi maitea
zegon miñez jota.
Baiña beste biderik
emen ez dago ta
aurrera denok tinko
biotza jasota.

6 Euskadi serbitua
zuen urte askoz,
orregatik lagunak
utzi gaitu malkoz.
Enbor zarretik kimu
berriak badatoz,
bertsozaleai orrek
ematen digu poz.

7 Emendik bialtzen det
nere oiartzuna,
alperrik galdu gabe
bada nork entzuna.
Beraren odolean
dauka erantzuna:
semeak beteko du
aitaren utsuna.

8 Semeai abixu bat
nai diot bialdu,
zer esan nai nioken
ulertuko al du:
zaiñak eta adarrak
azi ta zabaldu,
aitak emandakoa
ez alperrik galdu.

9 Aitortzen det txit goibel
arkitzen naizela,
ikusirikan zarrak
badijoazela.
Uste det gelditzera
laster goazela
artzairikan gabeko
ardiak bezela.

10 Ainbeste bertsolari
mundutikan juan,
Lekuona, zuk ere
aldegin zenduan.
Sendi bat osatuaz
guztiok zeruan,
bildu itzazu danak
zeure inguruan.

11 Umezurtz gaude orain
aitarik gabeko,
errez artu gentzake
bide okerreko.
Artzaiari deitzea
genduke obeko,
zaindu gaitzan guztiok
goiko eta beko.

12 Jundako denai agur
biotza betean,
nai nuke gertatzea
guziok batean,
poza ta zoriona
dagon elkartean,
antxe gozatutzeko
betiko pakean.

Praktikante zarrari

(1990)

---

1 Praktikante bat Aian
garai baten bazan,
sendagille trazan
lan egiña ogei ta
amar urte pasan,
serbitzu egin zuan
artutako plazan;
amaika otz-bero ark
baizituen jasan,
bertsotan jarriko det
nola portatu zan.

2 Amalio jauna zan
txiki ta kaxkarra,
baiña etzan txarra;
izkuntza berriz zuan
erdera bakarra.
Zaldi bat ibiltzeko
eta naiko zarra,
kottarua naiz egon
makaldu xamarra,
nagusiak bazuan
beraren bearra.

3 Biak gau eta egun
lanean burruka,
zearo purruka;
egin zuten bizitzak
ni errukiz nauka.
Urte dana orrela
asi eta buka,
serbitzuko zirala
ezin leike uka,
zenbat sufritu zuten
esker txarren truka.

4 Umerik bear bazan
serbitzen aparta,
ortantxe ausarta:
laster egiten zuan
Parisera karta.
Baita ekarri ere
aur-pilla galanta,
arrek egin zuana
arritzeko da-ta:
besteri aurrak eman
ta beretzat falta.

5 Jakin zazute berak
andrea bazula,
gaiñera mardula;
aurrik etzuten eta
nairik disimula.
Bere paillorik etzan
entzuten sekula,
sinistu zuri ere au
esango zizula:
“Nik balio det baiña
andrea det *mula*”.

6 Zenbat ume besteri
eman zion pentsa,
eta au da beltza:
beretzat eskatzean
zedukan ezetza.
Ezin egi biurtu
zeukaten ametsa,
biak txarrak gertatu
laratz eta pertza:
bat antzua izaki,
bestea aketza.

7 Ainbat urtez errian
gaixo ta eritu
zituen serbitu;
eta aur-karraioan
etzan, ez, gelditu.
Ondorengoak pranko
errian baditu,
ume-kontuaz ezin
ziteken arritu,
etxerako batzuek
ekarri balitu.

8 Lanarekin etzan, ez,
aserre jarriko,
baizik par-irriko;
gizon txikia baiña
aundien neurriko.
Ez izanagatikan
gure jatorriko,
azkenerako egin
zitzaigun erriko,
praktikante oberik
ezta etorriko.

9 Gaitza sortzen zanean
alain itxusia,
jartzen zan autsia,
ezin irabazirik
gaitzari auzia.
Biotz aundiko zala
dago ikusia,
ark ondo bete zuan
lege nagusia,
besterentzat emanaz
zedukan guzia.

*(1990-ko Basarri bertso-paper
leiaketan leenengo saria irabazia.)*

Marino Lejarreta

(1990)

1 Marino, zuri buruz
eltzen diran berriz
arritzen naiz egiz;
batzuek ikusiak
ditut nere begiz.
Marino, poztu zaite
sortu ziñan erriz,
arrotzeko moduan
gaur zaude zu, berriz,
seme oberik zukan
ezin sortu berriz.

2 *Euskadi* jokatuta,
Españiko bira,
gero Italira,
tourra korritutzera
ondoren Frantzira.
Bi urtetan iritxi
bostgarren tokira,
zu iritxiko ziñan
lenengo arraira,
beste bi *tour* jarraian
an izan balira.

3 Telebistaz Marino
sarritan ikusi
ortxe jo ta autsi,
supritzen dakizula
dezu erakutsi.
Ia mundu guztia
arrituta utzi,
tresna ori maitatzen
bera da nagusi,
oiera ere joaten da
txirringa ta guzi.

4 Frantzik etortzean
Euskadin lenbizi
zenduan Ordizi;
joan dan urtean ere
errez irabazi.
Aurtengo ontan berriz
lagunari utzi,
gizatasuna zer dan
garbi erakutsi,
gorantza besterikan
ez dezu merezi.

5 Marino Lejarreta,
gizatasun-eran
zein aundia zeran!
Ea jarraitzailleak
konturatzen geran.
Beti azaltzen zera
gizonen tankeran,
etzera ibiltzen zu
lagunekin teman,
dana egiten dezu
artu eta eman.

Mendi baserriko ardi-txakurrari

(1991)

1 Auzoko baserriak
izena du Mendi,
or zan ardi-txakur bat
deitzen zana *Mendi*.
Ardi zai zebillela
baso eta mendi,
eiztari bat izan zan
bere ondamendi.

2 Etxean jaio ziran
bi eme ta bi ar,
Mendi bakarrik azi,
geio etzan biar.
Nagusiak esana
makiña bat biar:
“Inbiriz ilko aute
i gaur edo biar”.

3 Dalako eiztaria
deitzen zana *Eldu*,
Mendi ari zaunkaka
naiz eta ez eldu.
Orduan eiztariak
fusillari eldu,
txakurraren azkena
orrelaxe eldu.

4 Talde ederra zeukan
ardi eta ari,
oien illez egiñak
ainbat kilo ari.
Au dana zor zitzaion
txakur gaixo ari,
orain illa dago ta
deika zertan ari?

5 Oraindik gaztea zan
urtez eta illez,
gorputz dana betea
bizarrez ta illez;
egin bear zuana
zan txakurra ill ez,
zer aurreratu zuan
gaixo ura illez?

6 Muturra zabaldurik
bere ortz eta au,
txakurrak eiztariai
egin zion: "Au! Au!".
Esan zion: "Tiroak
bildurtzen ez al au?".
Orrela etorri zan
Mendi-ren azken au.

7 Tiroa sartu zedin
txakurran illera,
postak jaurti zizkion
bosteko illera.
Urtea irixtean
urriko illera,
orrelaxe izan zan
Mendi-ren illera.

8 Ardi-zai aparta zan
Mendi txakur arra,
geienez izango zan
altuan bi arra.
Il zanean mantendu
eun dozena arra,
iltzailleak barruan
an du bere arra.

9 Txakurra asko kostatzen
zan ainbat aztea,
oraindik geiago
ardi-zai astea.
Gero aien ondoan
jaia ta astea,
obe aren kontuak
zearo aztea.

10 Illobian nik jarri
nizkion bi arri,
ainbat nola egin ez
txakur gaixo arri?
Mantenkizun emana
ainbat milla arri,
orain arentzat berdin
iso edo arri.

11 Mendi-k ardiak zaintzen
zuan naiko arte,
pasa erazten zien
zenbait baso-arte.
Ez kur onenak janez
aritz eta arte,
ardiak ondo ziran
ura zuten arte.

12 Eiztari gaizto ura
etzan biotz bera,
eta idikitzean
eizerako *bera*,
txakurra il zuana
izandu zan bera;
orrela bukatu zan
aren gora-bera.

Atzerriko oporrak

(1991)

1 Orain zortzi bat urte
lagun bat banuan,
langintzaz etxegiña,
deitzen zana Juan.
Bretaña Aundirako
amets ori zuan,
oporrak artutzean
aruntza zan juan.

2 Bere izen-deituraz
zan Juan Arresa,
semeak Ion da Iker,
andrea Teresa.
Nola eginda zeuden
arako promesa,
oporrak pasatzera
juan ziran Londresa.

3 Iritxi ziranean
Londresko kalean,
bazkaldutzero sartu
ziran otelean.
Ase ziran barazki
eta okelean,
aitari kalte egin
zion sabelean.

4 Jatean barazki ta
okela erreak,
aitari jun zitzaizkan
irri ta parreak.
Eman zion beerako
edo diarreak,
etzion onik egin
Londresko larreak.

5 Aita gaizki jarri zan
sabeleko miñez,
broma ta berriketak
bapo aldegiñez.
Komunera joan da
indarka egiñez,
ordubete pasea
bazuan gutxiñez.

6 Komunetik irten da
jartzean argiro,
kalera jetxi ziran
nola zegon giro.
Eta an zebiltzala
geldiro-geldiro,
aita len bezelaxe
asi zan berriro.

7 Sar nai zuan kaleko
komunen batera,
baiña iñun aztarnik
etzuan atera.
Gauza gertu ote zan
emanik tankera,
erioan jo zuan
alboko parkera.

8 Eta arkitutzean
bertan arbustua,
antxen ezkutatzero
zer itximustua!
Bere sabel betea
an zuen ustua,
uraxe lasaitua,
ura zan gustua!

9 Parkezaiña egiñik
gertaeran jabe,
inguratu zitzaion
suabe-suabe.
Arresa galtzak jazten
guztiz doakabe,
atzea garbitzeko
betarikan gabe.

10 Ara zer egin zion
parkezaiñak junta:
bapo astindu zuan
boligrafo-punta.
Txartelean zigorra
ark zion apunta:
egin zuanagatik
ogei *libra* munta.

11 Parkezaiñak zigorra
jarri ogei *libra*,
eskatu ordurako
eman zizkan: “*Aiba!*”.
Arresak ala zion:
“Emen ezin *libra*;
tripamiña kentzeko
au dek labatiba!”.

12 Azkenik ala zion
jenio biziko:
“Londresa etorri naiz
aurten lenbiziko.
Juramentu egin det
bizitza guziko:
lur ontan ez nautela
berriz ikusiko”.

Luis Arrillagari omenaldia

(1991)

1 Luisek Arrillaga du
jatorriz abizena,
baiña Arruti izenez
deitzeiogu geiena,
Aiako bertso-eskolan
maisutzan dabillena.
Talde bat gera zorretan
berarekin gaudena.
Zuretzat izan dedilla
erregali onena:
gaur Aiako alkartean
artzen dezun omena.

2 Badakit omena denoi
oso astun zaigula,
Luis, zuri ere ori
gertatutzen zaizula,
baña une berean zuk
gozatuko dezula.
Bertsoen alde egiña
ain dezu lan mardula,
sinistu biotzetikan
eskertutzen degula,
talde onek etzaitu, ez,
zu aztuko sekula.

3 Maiatzak ogei ta seia
dakarki aukerako,
omenaldia jarria
daukagu gauberako,
baña jaialdi geiago
badegu aurrerako.
Gauza geiegi nola dan
or egun baterako,
peria utziko degu
urrengo egunerako,
Azentzio Aian beti
berezia dalako.

4 Garai obean ezin da
omenikan prestatu,
naiz-ta erri osoari
iritzia eskatu,
guztia bete-betean
nola baitan gertatu.
Bi egun berezi daude,
bakoitzak aukeratu,
jaialdirik ezin leike
egokigo tokatu:
omenaldian asi ta
periakin bukatu.

5 Afalduaz omen egin
Arruti lagunari,
giro ortan gau osoan
guk nai genduke ari,
Gero elduko diogu.
urrengo egunari,
perian izango baita
zer ikusi ugari,
pake-giroa emanaz
inguratzen danari,
orixe eskatzen diot
zeru goiko Jaunari.

Erreizta baserriko idiak

(1991)

1 Erreizta baserri sonatua
dago Aiako partean,
eta beratzaz kontatutzeko
ara nik zer dakartean:
ortik irten dan idipare bat,
eta iru bat urtean,
plazarik plaza ibili zaigu
egundoko aldarlean,
Erreizta argatik da ospetsua
demalarien artean.

2 San Pedro eguna larunbatean
aurten gerta zitzaigunez,
Juan Erreizta etzan gau artan
oso aurpegi illunez.
Dema bukatu ta ondorenean
berak aitortu zigunez,
“Ogeigarrena irabazi det
—ark zion alaitasunez—
irurogei ta beatzi urte
bete ditudan egunez”.

3 Juan Erreizta da nagusia,
bera da idien jabe;
lenago ere izanak ditu
idi onak ainbat pare.
Baiña oraingo oriek ditu
beste guztien zutabe,
bere ametsa lortu du eta
ezta bizi doakabe,
ogei alditan garaille baita
bat bakarrik galdu gabe.

4 Idiak gobernatutzen Juan
beti izan da berezi,
semeak berriz ondo dakite
nola zaildu eta ezi.
Beti gogotsu jarrai diote,
oiek eztute, ez, etsi;
gizon da idi, oien sasoia
jun baiño len or igesi,
omenaldi bat goimaillakoa
ez ote dute merezi?

5 Lanean beti jardun zerate
oso era tajuzkuan,
aurkari danak menderatuaz
Bizkaian da Gipuzkuan;
idi prestatzen doai aparta
badago zuen eskuan,
jendea pozik utzi dezute
joko garbi, legezkuan,
milla zorion eta jarraitu
olaxe urte askuan.

Joxe eta Agustiñen gaiztakeriak

(1991)

1 Gizon jatorrak sortutzen dira
nunai kale ta baserri,
eta tartean gaiztoak ere
izan dira erriz erri.
Nere auzoan bertan,
nola entzuten detan,
bi anai oso biurri
gertatu ziran, eta nik orain
emango det aien berri.

2 Ostatueta sartu orduko
desapio ta erronkan,
iñor aurkako jarri ezker
berealaxe borrokan.
Naiz aundiak ez izan,
beti ala zebiltzan
zarpaka ta mutur-jokan;
Agustin eta Joxe sonatu
argatik ziran epokan.

3 Bein bi anaiak, auzoko bati
ostatuan erasorik,
aundia izan eta bildurtu
arek makilla jasorik.
Baña gero gabeen,
etxerako bidean,
etzuan tratu gozorik;
buruan etzioten, ez, utzi
ezur bat ere osorik.

- 4 Anselmo izenekoa iltzat
aiek utzi egurtuta,
baiña norbaitek ura bizirik
arkitzea gertatuta,
“Nortzuk ziran etsaiak?”.
“Auzoko bi anaiak”
berak zuan aitortuta;
Joxe ta Agustin gero barrura
mikeleteak artuta.
- 5 Gero Zarauzko giltzape artan
zeukaten bildur gogorra,
lege barruan ordaintzekotan
egin zutenaren zorra.
Anselmo il ezker
nola zuten espero
biak eriotz-zigorra,
andik igesten saiatutzea
zedukaten derriorra.
- 6 Giltzapetikan igesitzeko
prestaketan ziran asi.
Zer egin zuten, kartzelazaia
kontuan etzedin jausi?
Ekartzean bazkaiak,
bertako atezaiak
Agustin zuan ikusi
nola oean sartuta zegon
bere txapela ta guzi.
- 7 Bazkalondoan berealaxe
Joxek dei atezaiari:
“Gauza txarren bat gertatzen zaio
orain nere anaiari”.
Sartu ta ikustean
ain aurpegi tristean,
“Zer nai dek?” galde berari.
“Eman zaidazu aoko legor au
kentzeko ainbat edari”.

8 Kartzelazaia joan zanean
ari ura ekartzeko,
oian txapela dotore jarri
sartzean engañatzeko.
Urarekin sartzean,
bat atean atzean,
lepagaiñean jotzeko;
zentzurik gabe an utzi zuten
koneju baten antzeko.

9 Aoa eta eskuak lotu
zizkaten ari lenbizi,
oiean sartu eta kanpoan
iñor ote zan ikusi.
Giltzaz itxi atea,
ura errematea;
danak egiñik berezi,
atze atetik disimuloan
abitu ziran igesi.

10 Gero lasterka aldegitoko
bazuten abildadea,
feria zan da ezin korritu,
ugari baitzan jendea.
Feritarrak galdera:
“Zer da zuen joera?”.
Erantzuna bai trebea:
“Korrika apustua degu ta
libratu guri bidea!”.

11 Korrikariak baitziran aiek
izanak zerbait lenago,
eta feriko jende geiena
sinistu zuten zearo.
Bi anai apustuan
ain joera estuan
zein baiño zein azkarrago;
Azken Portuko bidean zear
etziran mantso igaro.

12 Atezaiari tranpa eginda
kartzelatikan atera,
berrogei egun igaro gero
sarturik baso artera.
Polizonteen gisan,
barku baten gerizan,
bi basa-pizti batera,
zigor-igesi aldegin zuten
Arjentinako partera.

13 Arjentinatik gero Zarautza
atezaiari gutuna:
“Agur biotzez eta eskerrak,
adiskide min kutuna.
Zuk laguntza eginda
genduan aldegin da
ura zan, ura eguna,
zure goraltzan urterik urte
guk ospatuko deguna”.

Gerraren igesi

(1991)

1 Ondorengoak jaso dezaten
aurrekoen oiartzuna,
bakoitzak utzi bearra degu
gauza orren erantzuna,
gai ontan kalte aundiko baita
etena edo utsuna.
Gertakizun bat badaukat eta,
galdu baiño len zentzuna,
bertso batzutan kontatu nai det
aita zanari entzuna.

2 Milla beatzireun ogeitamasei
iritxi giñan urtean,
anai arteko guda piztu zan
Españiako partean.
Gure erriko erretorea,
len Afrikan gerratean
gazte-denboran ibili zana
etsirik tiro artean,
gero argatik gorde nai zuan
beko basarri batean.

3 Afrikan eskarmentatu eta
bera zalako gertatzen,
orregatikan tiro-otsekin
azkar asi zan kezkatzen.
Argin-berriko basarrikoei
jarduna zerbait aitatzten:
“Gauren batean jungo naiz eta
asi tokia prestatzen”.
Bidean geldituko zanikan
etzuan asko pentsatzen.

4 Mendi gaiñeko tiro-ots aiek
etzuten bildurtzen gutxi,
orregatikan nai zuan goitik
erreka-zulora jetxi.
Begiz jotako basarri ura
beretzat ain leku bitxi,
bideak galdu eta erioz
arnasbide danak itxi,
amestutako Argin-berrira
etzan sekula iritxi.

5 Erretoreak gauez egin nai
zuan bere aldaera,
Argin-berrira bidea zeukan
Argin baserritik bera.
Atari artan pasa nai ez ta
sartu zan baso aldera,
bideak galdurik zer ote zan
egin zuan ibillera?
Esan liteke eriotzaren
billa jua zala bera.

6 Arrigarri da olakoetan
animalien adurra:
erretorea nabaitu eta
zaunkaz Argingo zakurra;
eta etxeko bizilagunak
ain pentsamentu makurra,
zelatariak ote zebiltzan
aiek zeukaten bildurra,
eguna argitu bitartea
etzuten izan laburra.

7 Bi bizitzakoa zala Argin
agertu nai det lenbizi,
Felix eta Anjel, alde banatan
lengusuak ziran bizi.
Gaueko zakur-zaunka aiekin
kezka sorturik Felixi,
goizez sorora irten zan eta
gizon bat lotan ikusi,
anka-ots batzuk atera arren
etzuan esna arazi.

8 Felix ondoren Anjelengana
itzuli zan doakabe,
esanaz: "Gizon bat zegok lotan,
laguntzen badidak obe".
Zegon tokira inguratzean
biak suabe-suabe,
ilda zegola jarri ere bai
ziurtasunaren jabe,
baiña berriro itzuli ziran
zein zan ezagutu gabe.

9 Epaileari berri emanez
Anjel da Felix errira,
mutillak artu ta denak jetxi
gorputza zegon tokira.
Juezak zion: "Erretorea!"
illari emanez jira,
angarilletan jaso Argingo
basarriko atarira,
ni mutikoa an egon nintzan
zerraldoari begira.

10 Gerra ari zan gain artatikan
babesera juatean,
ark uste zuan beko zuloan
biziko zala pakean.
Eriotzaren sega gaiztoa
an egon sasi tartean,
etzuan iñolaz erori nai
mamu beltzaren katean,
igesi asi ta beragana
juan zan bete-betea.

11 Erretorea gerra-igesi
gauetz eta ixil-ixil,
eriotzetik urruntzen asi
baiña zeukan oso urbil;
eta urrengo bera jasotzen
ibili ziran bi mutil,
gure errian gerrarengatik
iru oiek lenengo il.
Guk ulertutzen ez degun zerbait
ezkutu ortan badabil.

12 Gerrak zer bildur ematen zion
guk ezin degu juzgatu,
gauetz basoan galdu ta larri,
biotza lertu, puskatu.
Zerbaitek estutuko zuala
ori ezin da ukatu.
Gauetz bidaia egiten asi
baiña etzuan bukatu,
etxez aldatzen asi zan eta
azkenik munduz aldatu.

San Miel kantak

(1991)

---

1 Ixil-ixixik zauden
basarri maitea,
lenengo nai genduke
agur egitea.
Gertatuko baziña
naigabez betea,
festak asi dira ta
alaitu zaitea.

2 Ene sendi maitea,
entzutera atoz,
guk eginkizun auxen
artu degu gaurkoz.
Urteroko bixita
egitera gatoz,
eta zuekin ondo
konpontzeko asmoz.

3 San Miel jaiak dira
gaur guretzako gai,
nai degu zarrak poztu,
gazteak ere bai.
Laguntzarikan gabe
nola daukagun jai,
zuengandik orixe
guk lortutzea nai.

4 Aterik ate gabiltz
soiñu ta abesti,
gaurkoan artu degu
orrenbeste asti.
Gauz bat esan nai degu
goxo eta ezti:
oillasko biltze orren
oituran gatozti.

5 Oitura orren berri
ara guk otsegin,
sendi au jakiñean
orain geldi dedin.
Oillasko edo diru
guretzat da berdin,
bakoitzak aukera du
nai duena egin.

6 Bagenekigun lendik
etxe ona zala,
nunai ezta izaten
ain esku zabala.
Erantzuna dezute
guk uste bezala,
Jaungoikoak sendi au
onetsi dezala.

7 Guk eskerrak ematen
nai genduke asi,
besarkada bero bat
eskeiñi lenbizi.
Auxen joan baiño len
emendik igesi:
agur biotzez eta
ondo-ondo bizi.

Elordi basarriko ondakiñen oroipenez

(1991)

1 Ibillaldi bat gaur egiteko
asmoz lendikan jarria,
txoko au aztertutzea baizan
nik nedukan egarria.
Nere odolaren sorleku ziñan,
Elordiko basarria,
teillatua lur joa daukazu,
baita ere armarria,
ondakiñetan arkitu zaitut,
kabi zar maitagarria.

2 Zuregan sortu ziran aientzat
izango ziñan berezi,
etxe ondoan bai omen ziran
udare, intxaur, gerezi,
lau errotarri, lur-sailla nunai,
ez dakit zenbat erentzi;
ondorengoan zabarkeriz zu
ondamendiak irentsi,
Elordi maite, erantzun ori
zuk etzenduan merezi.

3 Nere aitonen sorlekuari
nik egitean bisita,
lotsaren lotsez gelditua naiz
nere begiak itxita.
Arkitu zaitut teillatu-ormak
goitikan bera jausita,
oroigarriztat dezun pitiña
dana sasiak josita,
nola ez det nik negar egingo
zu orrela ikusita?

4 Garai batean sendi bikaiña
zugan beti jai ta aste,
amar bat lagunen babes-toki
eten gabe bataz beste.
Zu zutitzean jardun ziranak
neke eta buru-auste;
gaur erorita egongo zanik
iñork ez dezala uste,
ondorengoak maitatutzera
sor ziñuztenak ainbeste.

5 Kabi zarraren ondakiñari
penaz begira nago ta
ez dakit zerez erori ziñan
edo-ta norbaitek bota.
Ondamen onek naiz nigan sortu
amets batzuen porrota,
une berean alaitzen nauen
zerbait emen badago-ta:
oraindik zutik ikusten baidet
Elorditarren errota.

6 Garai aietan etzan Elordi
etorkizunik gabeko,
bazendun zerbait zeure sendia
aurrera eramateko:
errota zarrak gau eta egun
ia zenbat trakateko.
Badago arrazoirikan asko
zuri esker emateko,
zure lakatik sortzen baizuten
danak jantzi ta jateko.

7 Errota zarra, geldirik zaude,
gaur ez da traka-otsikan,
nik mintzatzeko ezin aurkitu
ain une apraposikan.
Beartsua naiz, au aitortzeko
nik eztadukat lotsikan;
baiña iñundik lortutzen badet
lagundutzeko sosikan,
gaurko antzera zutik gordetzen
saiatuko naiz pozikan.

8 Nunbait ugari inguru ontan
garai artan elorria,
Elordi zure izena ortik
izango zan etorria.
Eta nik ere nere zaiñetan
daukaten odol gorria,
zure bitartez iritxia det
arraza edo jatorria,
orregatikan egiten dizut
nere ongi-etorria.

9 Bere garaian aurdi izan zan
Elordiren oiartzuna,
neretzat berriz aundiagoa
zuk utzi dezun utsuna.
Lau belaunaldiz zugan lotzen ni,
alaxen daukat entzuna.
Ezer sortuko banu iñundik,
ondo detala zentzuna,
ziñez mintzo naiz: emango dizut
zor dizutan erantzuna.

10 Elorditarrak ez omen zuten
euskera beste abotsik,
zure sendian etzan onartzen
sui edo erraiña motzik.
Euskera beti maiorazko zan,
beretzat etzan morrontzik;
basarri danak euskal giroko,
ezer etzegon arrotzik,
gaur ere garbi egongo ziran
izan bagendu biotzik.

11 Zorionean ikastola asko
gaur egun dago jarria,
alaxen ere gure izkuntzak
dauka erio larria,
jende askotxok nola dadukan
erderaren egarria.
Millaka urtez euskeran arnas
izan zeran basarria,
galdu-zorian zu ikustea
ez al da negargarria?

12 Elordi, zure orma-kondarrak
agurtzen ditut eztiro,
zure igaroa ausnartutzean
barruan ez daukat giro.
Lenago enbor eze ziñana
orain igar edo iro,
abitutzera noa emendik
baiña geldiro-geldiro;
banoa, baiña bisitatzera
itzuliko naiz berriro.

Zuloko larritasunak

(1991)

---

1 Koba-zulo bat zegon
txaraka artean,
nere bizilekutik
ez ain apartean;
sartu banintzan sartu
ni aren atean,
gero bere barruan
aurrera joatean,
argi gabe gelditu
nintzan bat-batean.

2 Naiz saiatu linterna
konpontzen ote zan,
etzan piztutzen eta
dana zegon beltz an.
Ateratzeko nola
esperantzik etzan,
zutik egon ezinda
egin nintzan etzan,
itzez ezin agertu
une ura zer zan.

3 Norantza abiatu
erabaki ezin,
ezker eta eskubi
dana zegon berdin.
Laguntzik gabe andik
nik nola aldegin?
Belauniko jarrita
nuan otoitz egin,
komeni bazan beintzat
onez irten nedin.

4 Egin arren garraxi
eta deadarra,
iñundik ezin entzun,
ura zoritxarra!
Biotzak etsipena,
begitan negarra,
samin danen gaiñetik
nedukan bakarra:
nere senditik urrun
ala il bearra.

5 Ni etsipenak jota
an nengon linbuan,
barrengo naigabeak
ezin arinduan,
bakardade gaizto ark
bildurtzen ninduan;
dei ixil batek eman
zidan aginduan,
abitzeko prestatu
nintzan eriuau.

6 Eta erasotzean
jira eta bira,
uste gabe urbildu
ateko argira;
lasterka irten nintzan
andik atarira,
ta izan zutelako
santuak kupira,
eskerrak eman nitun
zerura begira.

7 Barrura naiz ta sartu
itxaropen aundiz,
gero damutu nintzan
makiña bat aldiz.
Atariko argia
ikustean begiz,
bertan zin egin nuen,
aitortzen det egiz,
ez nintzala sartuko
zulo artan berriz.

8 Kueban nola egon
nintzan ni etsita,
gorputz guztia neukan
zearo autsita;
etxera itzultzean
zuloa utzita,
pertonaren itxura
neukan ain gutxi ta,
andrea larritu zan
ala ikusita.

9 Andreai esan nion
nere gertaera,
entzutean onela
mintzatu zan bera:
“Suertez izan dezu
irteteko era;
orain nekaturikan
arkituko zera,
eta atsedentzeko
juan zaitez oera”.

10 Oeratu orduko,
lenak eragiñez,
ni ametsetan asi
eta itzegiñez,
santueiri eskeintza
aundiak egiñez;
andreak entzutean
esan zidan ziñez:
“Gauz danak santuentzat?
Ori beñepiñ ez!”.

11 Santuekin astean
ni tratuan trebe,
dirutzak aginduaz
salbatutze alde,
andreak esan zidan:
“Burutik al zaude?
Santuak egitekoz
gure gauzen jabe,
zu bertan gelditzea
ez ote zan obe?”.

12 Kueban jasan nuen
estutasun beltza,
artatik sortu neri
geroko ametsa;
santuei eskeintzean
diru eta meza,
andreak albotikan
aguro ezetza,
zein duen maiteena
orain zuek pentsa.

Gerra ondoko urteak

(1991)

---

1 Gerra-ondoren danak
erri baten jiran
zein gogorrek diran!
Aian ere orduan
naiko lan baziran.
Urte bat etzan txarra,
mordoa segiran,
sinisteziñak daude
orduko kondairan.
Orain konta nai ditut
zer gertatu ziran.

2 Len eta orain beti
gerra-ondorenak
garai gogorrenak;
berdin jarraituko du
gero datorrenak.
Sarritan ondatuaz
gizon jatorrenak,
bekoari egurra
goien dagoenak,
errikoak ez dira
izaten onenak.

3 Ogei ta amaseia
aitatu bearako,
guda bat zalako;
oroitzen naiz, ondoren
latzak ziralako.
Errian iru gizen,
beste danak plako,
danen parte aiek
jaten zutelako;
jendeak jasan zuan
mixeria pranko.

4 Orduko gizon aiek,
nere iritziko,
erruki gutxiko;
basarritarrai ainbat
kendu lenbiziko.
Etxerako garirik
ez urte guziko,
zuten pixka egotzen
etzien utziko,
bestela errotarik
etzuten itxiko.

5 Garai artan geienak,
kale ta basarri,
estu eta larri,
lege bat zegolako
gure kaltegarri.
Prezintatu zituzten
ainbat errotarri,
alirik irinduta
gero ezin jarri;
egin zuten amaika
gauza lotsagarri.

6 Errotak itxitzeko
naiz izan indarra,
zaintzea lan txarra;
zakur beltzak zeukaten
gose bat bakarra.
Laster konturatu zan
errotari zarra:
“Oieri jaten zegok
luzatu bearra;
eta gero alea
ego barra-barra”.

7 Errotak itxitzea
gauza itsusia,
ura justizia!
Baiña errotariak
zeukan ikusia:
jatea guardien
amets nagusia;
lendabiziko ase
aien kutizia,
gero errotan ego
nai zuen guzia.

8 Nolako lege gaiztoz
zeukaten erria
goitikan jarria:
animaliei ere
zerga ezarria.
Beti ondo zaindutzen
zailla basarria,
bertan asmatu zuten
sistema berria:
kurrinka-otsik gabe
iltzen zan txerria.

9 Basarritik zenbat gauz
ziran eramanak,
derriorez danak;
etxerako osatzen
gero naiko lanak.
Ala esaten zuen
Eusebio zanak:
“Iru zerri ituan
onaurkiak janak,
basarritarren kontu
gizendu ziranak”.

10 Nik inoiz ez det jarri
ain gauza ziurrik,
or ezta gezurrik:
jaten ezin nekatu
guk matrail-ezurrik.
Galtza-ipurdietan
bazegon zimurrik,
eta okotz azpian
alako zintzurrik;
orduan etzegoen
gizendu bildurrik.

11 Orduko jauntxo aien
barrengo mamua
dana ondamura;
jende xeari kentzen
beren mantenua.
Oientzat baldin bada
zeruko erreinua,
zeinrentzako egiña
dago inpernua?
Geiago esan gabe
ixiltzera nua.

Loiolako Inazio Santuaren bizitza

(1991)

---

1 Milla ta bederatzireunekin
larogei ta amarrean,
urte ontako otsaillaren
asiera samarrean,
jarri diguten gaiari nago
zerbait esan bearrean;
bertso batzuek jarriko ditut
lengo oitura zarrean,
Inazioren izen aundiak
jarrai dezan indarrean.

2 Bertsoen gaia bikaiña da ta
ezin det utzi iñola,
beroturikan jarritzen baita
euskaldun baten odola,
kristau bezela ikusten baidet
bearturikan nagola;
ondorengoai gauz onen berri
eman bearra dagola,
ain sonatua zerk egin zuan
Azpeitiako Loiola.

3 Aseratikan artu dezagun
kondaira orren aria,
Loiola ori gertatu baizan
Inazioren kabia;
amairu anai-arreba ziran,
ain zan sendi ugaria;
aita zan Beltran deitutzen zana,
ama Santxeztar Maria,
ta ama orrek Iñigo zuan
azkeneko oparia.

4 Senide danen izenen berri
eman bear det lenengo:
Juan ta Martin, Beltran da Otxoa,
gero Ernando ta Pedro;
Juanixa eta Madalena
bi arreatxo urrengo,
besteak Petronila ta Santxa
beatzi ta amargarrengo,
ta Inazio munduratu zan
danetatik azkenengo.

5 Amairu senideen berria
eman det lendabiziko,
baiña amaika izen bakarrik
ditut adieraziko.
Beste bi anai baziran baiño
aiek gertatu sasiko;
aien izenik ezta agertzen,
nonbait etziran graziko,
izen berriak asmatzen orain
ni ere ez naiz asiko.

6 Utzi nai nuke Inazioren
sendiko berri emanik,
amairu anai-arreba ziran
bera gazteena izanik.
Ezta arkitzen orren bizitzan
bere amaren aztarnik,
ori azi zan inude bati
bere bularra edanik,
eztu ematen aurtzaro artan
zoriontsu izan zanik.

7 Maria Garin gertatua zan
Inñigoren inudea,
bularra eman bazion ere
bere ama ez ordea.
Orregatikan gerta zitzaion
azera doakabea,
aur batentzako ama izaki
gozamenaren labea,
ala bearrez Inñigo degu
zorion ori gabea.

8 Loiolakoen sendiak zeukan
Oñaztarraren odola,
ta ikusten da ondasun asko
beren mendean zegola:
baserri, mendi eta basoak,
etxe, errota ta ola.
Apaltasunez ezin azaldu
zitezken aiek inñola,
jende aundizki eta jauntxoen
kabia baitzan Loiola.

9 Iñigo ortxe bizi izan zan
iñudearen onduan,
amaika jolas egingo zuan
Loiolako inguruan.
Maiorazko ta senide gazte
anai Martin zan orduan,
orren semeak eta Iñigo
ziran senide moduan,
banatutzera iritxi ziran
urte batzuen buruan.

10 Aita Beltranen ikuspegia,
kondairak jartzen digunez,
oso kezkatu arkitutzen zan
Iñigon etorkizunez.
Arévalo-ko jauregi artan
aideak bazituan ez,
Iñigo artuko ote zuten
galdetutzean gutunez,
poztu zan aita Arévalo-tik
baiezkoa erantzunez.

11 Arévalo-ko etxe koandrea
izanik senitarteko,
Beltranek esan zion semeai:
“Zoaz, aspertu arteko;
an ere emen bezelaxe zu
zaituzte danak maiteko”.
Eta Iñigo mutil gaztea,
amaseiren bat urteko,
aitak esaten zion bezela
gertu jarri zan juteko.

12 Abitzeko prest jarri zanean,
aitak, joanik ondora,
besarkatuaz agurtu zuan
penetan eta gustora,
bizi berrian nola jokatu
ekarri zion gogora.
Bidean igaro eta gero
bost eguneko denbora,
alako baten iritxi ziran
dalako Arévalo-ra.

13 Arévalo-ko arrerarekin
etzuan, ez, gutxi goza,
etxeko gisan amairugarren
senidetza zuan osa.
Iruditurik toki berria
bizileku aproposa,
bere barruan sortu zitzaizkan
arantza eta arrosa:
lengo kabia uztean pena
eta berriaren poza.

14 Arévalo zan aundizkientzat
oso toki atsegiña,
noiznai bertara joaten ziran
errege ta erregiña.
Iñigok ere barruan zeukan
aundi joerako griña,
tarte artako aingeruekin
sorturikan maite-miña,
bearbada an lortuko zuan
lenago amets egiña.

15 Aitak propio bialdu zuan
ango aideen tartera,
bururaturik egunen baten
sartuko zala kortera,
semearengan ikusi nairik
aginpideko kartera.
Olakorikan gerta baiño len
aita joan zan lurpera,
azken arnasa eman baitzuan
andikan iru urtera.

16 Jaioterria bisitatzea
Iñigori atsegin da,
iñauteritan bein etorri zan
aien berri bazekin da.
Bere izena zikindu zuan
narraskeriak eginda,
korrejidore orduan zanak
auzitara otseginda,
zigor artatik igeskatu zan
Kastillara aldeginde.

17 Gero Arévalo-n jardun ondoren
ikasi eta ikasi,
duke batentzat serbitzuetan
andik aurrera zan asi.
Iñigorentzat arma-kontuak
nola zuten ainbat grazi,
bein Iruñako burruka artan
ura ere antxe nasi,
an egin zuan guda bat galdu
ta bestea irabazi.

18 Eta Iruñan frantzesen aurka
guda latz artan asita,
an utzi zuan bala txar batek
anka-ezurra autsita.
Egun batzutan bertan eduki
ilko ote zan etsita,
gero etxera ekarri zuten
obe zala iritzita,
noizbait Loiola iritxi ziran
baiña latzak ikusita.

19 Sendatutzeko etxean jarri
ta berriz miña asirik,
sendagilleak konpondu zion
berriro anka autsirik.
Etzala geio zutik jarriko
gelditua zan etsirik,
gau eta egun oiñazez lertzen
alako penitentzirik,
ain bulartsua bera zalako
ura irten zan bizirik.

20 Oean zeuzkan ordu luzeak
aixago igaro zitzan,
zaldun-liburu batzuen eske
etxekoeri asi zan.
Ala bearrez aietakorik
etxe orretan ez izan,
besterik ez ta santu-bizitzak
irakurtzera jarri zan,
eta orduan konturatu zan
zeramakian bizitzan.

21 Santu-bizitzak irakurri ta
ausnartu zituanean,
burruka latza sortu zitzaion
gogoaren barrenean,
zein bide artu etzekiela
alako zoramenean;
eta azkenik zeinetatik jo
erabaki zuenean,
abitzeko prest jarria zegon
zerbait sendatu zanean.

22 Loiola artan ikusirikan
oso etorkizun motza,
agur egiñaz utzia zuan
aundikerien morrontza,
berotu nairik bere barruan
zedukan sinismen otza.
Arantzazura jun da egiña
lau eguneko aitortza,
une artantxe pakeratu zan
Inazioren biotza.

23 Arantzazutik Arévalo-ko
bidean gero atera,
mando gaiñean jun zan aruntza
denai agur egitera.
Andik Manresa aldera irten
beste batzukin batera,
egun batzuen ondoren gero
eldu zan Monserrat-era,
maitasun guztiz ango Amari
besarkada ematera.

24 Monserrat artan jarri zan gero
sinismena indartuta,
jango bazuan eskatutzera
arkitzen zan beartuta;
peregrinaren izena zegon
biotz askotan sartuta,
Jerusalen da Erroman miñez
zeukan biotza lertuta,
bide ortantxe irten zan gero
itxas-ontzia artuta.

25 Erromaraiño eldu zan gero
bidaia artan barrena,
auspezturikan agurtu zuan
Adriano seigarrena.
Jerusalena joateko naia
agertu zion aurrena,
peregrinaren bidai-txartela
eskatu zion urrena,
Aita Santuak bai eman ere
txartela eta baimena.

26 Erromatikan Beneziaara
peregrina jun zan oiñez,
baiña portua itxita zegon
izurrian eragiñez.
Inigorentzat zer buru-auste,
noiz irtengo zan jakin ez!
Bi illabete an ibili zan
bertan eskean egiñez,
Jerusalena noizbait eldu zan
sinismenak eragiñez.

27 Sinismen beroz lur santu artan
murgildua zan Iñigo,
toki santuak bixitatuaz
danak astiro-astiro.
Konbentu baten gelditu nairik
saiatu arren bizi-
zuzendariak eziña zala
agertutzean garbiro,
Italin zear Barzelonara
itzulia zan berriro.

28 Inaziogan iruditurik
kristau-bide segurua,
jarraitzailleez betea zeukan
beti bere ingurua.
Ondamendian ikusirikan
aldi artako mundua,
gizon guztiak laguntzearren
irabazitzen zerua,
garai artantxe egiña zuan
gogo-jardun liburua.

29 Apaizgintzaren ametsarekin
burua asirik nasten,
berealaxe eraso zion
bear ziranak ikasten.
Santutasun da jakindurian
gogotik ari zan azten,
ta zekiana saiaturzen zan
besteeri irakasten,
ola zijoan Lagundirako
biotz asko irabazten.

30 Barzelonatik Alcalá-ra ta
gero Salamankan sartu,
ango elizan zuzendariak
bera etzuten onartu,
nastutzaille bat iruditurik
kartzelatzera beartu.
Andik askatu zuten garaian
Parisko bidea artu,
burruka artan gure Iñigo
etzuten gutxi indartu.

31 Salamankatik Parisa gero
apaizgintzako pausotan,
lagun batzuek ala zioten:
“Zertan ari aiz gauz ortan?”.
Xabierreko Frantzisko zan bat
aundi-ametsen asmotan,
baiña Iñigok ematen zion
erantzun auxen askotan:
“Munduan jabe zertako egin
anima galdutzekotan?”.

32 Xabierkoak ezin onartu
peregriniaren esanik,
baiña Iñigo berean beti,
ark etzeukan etsipenik,
etzion kentzen kontzientzia
zulatzen zion eztenik.
Aundinai eta munduakiko
lokarri danak etenik,
Frantzisko ere bere taldera
ekarri zuan azkenik.

33 Paris aldean Iñigo zegon
tripa-miñez ta gaixorik,
naiko auldua arkitutzen zan
burua ezin jasorik.
Sendagilleak gaitza aztertzen
ain gogotsu erasorik,
ark esan zion beste iñori
ez egiteko kasorik,
sendatutzeko etzala ezer
sorterri bezelakorik.

34 Paristik irten da zetorrela
bere sorterri artara,
Andatz-zaraten gautu zitzaion
da ezin joan bertara.
Iritxitzean sartu egin zan
Iturriotzko bentara,
zerbait artu ta bildu zanean
gela barrura lotara,
azpeitiar bat giltza-zulotik
juan zitzaion zelatara.

35 Zelatariai zein zan galdezka
gero etxekoandrea,
ark esan zion: "Au da Iñigo,
ia nere senidea,
neronen ama izan baizuan
orrek bere iñudea".
Zelatariaik gero arturik
Azpeitirako bidea,
ark jarri zuan berri emanda
Loiolan zegon jendea.

36 Anai Martiñek jakin orduko
Iñigo bidean zala,
bere bi morroi zaldun bialdu
zituan ark bereala,
esanaz ura Loiolaraiño
ekartzeko nola-ala.
Baiña Iñigo nola zetorren
eskaleko bat bezala,
Loiola utzi ta artu zuan
Santa Ana ospitala.

37 Bere errian eskean asi
etxez-etxe peregrina,
eta tartean txikitxoeri
erakutsitzen dotriña.
Bertako eliz ta ermitetan
ainbat itzaldi egiña,
bide onera danak ekartzen
egin zuan alegiña,
inguru dana penaz utzi ta
zan ortikan aldegiña.

38 Martiñen emazteak Iñigo
beti maitea izana,
ospitalean abisu auxe
zion beingoan emana:
bixitatxo bat egin zezala
bere sendikoengana,
Kristoren Nekaldian izenez
eskatzen ziola dana.
Kristogatikan joan egin zan
bestela jungo etzana.

39 Azpeitiatik gero irten zan,
oitura zuen antzera,
Españin zeuzkan jarraitzailleak
maiteki bixitatzera;
Balentziatik gero itxasoz
Italiako ertzera,
Beneziara iritxi nairik
emanda zegon itzera,
Paris aldetik zetozen lagun
maite aiekin biltzera.

40 Benezian lan egin ondoren
ara zer zuten urrena:
Iñigo bertan gelditu eta
Erromara talde dena.
Aita Santuai agertutzean
zer zan guztien naimena,
bat eskatu ta bi gauza eman
nola zedukan almena:
Jerusalena joateko ta
apaizetako baimena.

41 Beneziara itzuli ziran
guztiak alaitasunez,
Iñigo ere ala jarri zan
aien berriak entzunez.
Gotzaiangana jun ziran denak
sinismen da maitasunez,
eta Gotzaiak, Aita Santuan
aginduak erantzunez,
apaiz eginda jarri zituan
aiek San Juan egunez.

42 Apaizetara iritxi arren
Lur Santura jun eziña,
gerra-bildurrez gelditu baizan
itxas-ontzi peregrina.
Gaiñontzekoak banatu ziran
iri bakoitzera biña,
Iñigok berriz beste birekin
Erroman zion ekiña,
gero bertara danak biltzean
izan zuten zer egiña.

43 Gero Erroman beren lan artan
buru-belarri sarturik,
nai zuten ura lortutzekotan
ala zeuden bearturik.
Zeru-doaiez gauzak aztertzen
talde dana alkaturik,
bear zituzten arauak eta
erabakiak arturik,
Jesusen Lagundia alaxen
jarri zuten autaturik.

44 Iñigok gero araudi dana
bukatuta zeukanean,
Aita Santuai aurkeztu zion
taldearen izenean.
Batikanoko epailariak
txartzat bota zutenean,
Iñigok berriz guztiz kementsu
erasorikan lanean,
Lagundiaren legeztatzea
lortu zuan azkenean.

45 Orduan Paulo irugarrena
Aita Santu zan Elizan,
ta Lagundia bere esana
betetzekotan jarri zan.
Mundu guzira banatu ziran
agindu zieten gisan,
Iñigo berriz bertan gelditu
Lagundian gidaritzan,
Erromatikan etzan atera
geroztikako bizitzan.

46 Jerusalem juteko irrikaz
Iñigo apaiz egin zan,
ala bearrak uko eginda
etzuan juterik izan.
Gero Erroman bere ametsa
bete naiean asi zan,
ta Lagundia gorpuztu zuan
pentsatuta zeukan gisan,
meza berria eman ere bai
Santa Mariko elizan.

47 Guztien buru zegon Iñigo,
ain zan apal da gozua,
era onean artutzen zuan
etsai danen erasua.
Ikastetxe ta Erruki-etxe,
danetik zuan jasua,
erdi itzali zegon Elizan
pizturik garra ta sua,
besteren alde ark eman zuan
bere bizitza osua.

48 Milla bosteun da berrogeikoan
Lagundia zan atera,
Kristoren itza zabaldu nairik
sinisgabeen artera.
Batzuk jun ziran Asiara ta
Indietako partera,
eta Iñigo bertan lanean
Lagundiakin batera,
bere bizia bukatuko zan
andik amasei urtera.

49 Milla lareun da larogeiarekin
amaikagarren urtean,
Iñaki Deuna sortu zitzaigun
Azpeitiako partean.
Ainbat burruka egin zuana
bizirik zan bitartean,
azken arnasa ark eman zuan
Erroman auzo batean,
irurogei ta bost urterekin
sartua zuten lurpean.

50 Danak bezela Iñigo ere
zan aragizko gizona,
gaztea zala konbertitua,
bitartean etzan ona.
Peregrin gisa ibili zana,
kartzelan aldiz egona,
Luterok Erromari kendua
berriz biurtu ziona,
Kriston aitorle izan zalako
santu eginda dagona.

51 Inazio bai santuen maillan
goien jarritzen dutela,
baiña ikusten da santuak ere
akatsak badituztela;
ta Inaziok zuen onekin
ni bai arritzen naizela:
ezta agertzen sorlekuagan
maitale sutsu bezela,
Euskal-Errira sarriagotan
etorriko zan bestela.

52 Lenago ere zatiketa zan
Euskadin gaitz printzipala,
eta gaur ere ikusten degu
berdin-berdin gabiltzala.
Iñaki Deuna nola daukagun
ain zaindari serbitzala,
gure eskari eta oiua
zerutik entzun ditzala,
eta euskaldun danok baturik
lenbailen jarri gaitzala.

Erretorea eta sankristauba

(1991)

---

1 Gertaerak naiz izan
zati bat lizuna,
txukun kontatzea det
nik eginkizuna,
irakurle, zuk ere
ongi dakizuna.
Goibeldurik bazaude
komeni zaizuna,
zerbait parre eragin
aziko dizuna.

2 Iru pertsonentzako
nik orain oore,
eliz-lanetan izan
zutenak adore:
on Jose apaiza zan
erriko erretore,
Pello sankristautzan
txukun da dotore,
eta bere andrea
bertako serore.

3 Irukotea txintxo
beti aste ta jai:
on Jose, sankristaua,
serora ere bai;
erria serbitzeko
irurak ziran gai,
gozo-gozo artuaz
arreba ta anai,
iñor zapuzterikan
aiek etzuten nai.

4 On Jose egunero
meza ematera,
beste biak ere bai
arekin batera.
Eliz-lanak eginda
andikan atera,
beren etxeetara
zerbait egitera;
orrelaxe zijoan
aien bizikera.

5 On Jose gertatu zan
amar urtez-edo
amatxoren ondoan
antxe bero-bero,
jaki goxoak jartzen
zizkan egunero.
Baiña sortu zitzaion
naikoa endredo,
gauzak aldatu ziran
ama il da gero.

6 Apaizak ikusirik
bere bizikera,
danerako bakarrik
goizetik gaubera,
gero Pellori egin
zion eskaera:
“Andrearekin zatoz
zu nere etxera,
emen bizi gindezke
irurok batera”.

7 Tratuan irixtean
bear zan puntura,
jun ziran apaiz-etxe
edo komentura,
bizitzeko asmotan
apaizan kontura.
Ustez sartuagatik
ain toki santura,
gero sortu zitzaien
naiko abentura.

8 Pello meza danetan
eskean jaiero,
On Josek txanpon asko
zakutik espero;
batzutan gutxi xamar
agertuta-edo,
apaizak bazituan
milla errezelo,
sankristaua jotzen
zuan litxarrero.

9 On Jose ta serora
arreman gozoan
zebiltzalako marmar
jendeak auzoan:
sankristaua berriz
naiko arazoan,
andrearekin zegon
zalantza osoan,
eroritzen asia
ote zan lazoan.

10 Apaizak Pellori au
esaten zion maiz:
“Aitortzera kanpora
zergatik juten aiz?
Oraintxe dek aukera
Pazkoazko garaiz,
aurtengoan nigana
etorriko al aiz?”.
Pellok erantzun zion:
“Biar juango naiz”.

11 Esan bezela biak
biaramonian
aitortza asi zuten
ixiltasunian;
apaizak galdetuaz
era legunian,
beste aginduetan
jasan ziranian.
zirikatzen asi zan
zazpigarrenian.

12 On Josek esan zion:
“Au galde nai nizun:
elizako zakutik
zerbait ostu dezun”.
Aitorleak onela
berari erantzun:
“O, erretore jauna,
ez dakit dakizun
zure itzik emendik
ezin dala entzun”.

13 Itz auek irten gero
apaizan aotik:
“Nik baietz dana entzun
jartzen banaiz ortik”.
Eta Pellok erantzun
sarean ondotik:
“Tokiz alda gindezke
ez badio inportik:
ni jungo naiz barrura,
zu jarri kanpotik”.

14 Burutu zutenean
beren aldaera,
Pellok onela egin
besteai galdera:
“Nere andrearekin
zer ibiltzen zera?”.
Apaizak erantzuna
lengoaren bera:
“Ez det entzuten eta
goazemak etxera”.

15 Naiz zala sankristauba,
naiz zala abade,
alkarren errezeloz
zeuden parez-pare,
aitortzatik egin nai
sekretoen jabe.
Biak itzuli ziran
naiko doakabe,
jakin nai zuten gauza
ura jakin gabe.

*(1991-ko Basarri bertso-paper
leiaketan bigarren saria irabazia.)*

On Jesus Gaztañagaren oroimenez

(1992)

---

1 Guzaldunak nere zentzuak
ondo argitu ditzala,
berri txar batek sartua baidit
berebiziko itzala;
eliz-lan eta Euskerazaintzan
alain gizon serbitzala,
egunkarian irakurtzean
Jesus apaiza il zala,
bene-benetan aitortutzen det
gutziz goibeldu nintzala.

2 Errezildikan norabaitera
irtenik bazkaldonduan,
bere biotzak *zart* egin nonbait
Benta-aundi inguruan;
ertzain batzuek arkitu gero
erdi illaren moduan,
aiek artu ta gaixotetxera
eraman zuten orduan;
lagun maite ark bere azkena
ara nola izan duan.

3 Bere illetak ospatu ziran
otsaillaren batean,
ara zer gauza ikusi nitun
Errezillera joatean:
eliz barruan jendea gaiñez
eta berdin elizpean,
gure gotzaia meza-emale
apaiz ta praille artean;
illeta ori etzait aztuko
bizi naizen bitartean.

4 Jendearentzat obe bearrez
illeta jarri zan garaiz,
aldare-jiran gotzaiarekin
eun da berrogei bat apaiz;
eliza ortan jendetza ori
etzan, ez, gertatuko maiz,
beste oinbeste or ikustera
iñoiz iritxitzen banaiz,
litekeana dala badakit
baiña ni arrituko naiz.

5 Illeta ortan meza santua
amaitu ta beriala,
ikusitzean gorputzarekin
andik abitzen zirala,
elizar danok agur ta agur
jardun giñan egiñala.
On Jesus maite, sinistu zazu
penaz gelditu giñala,
il eta gero konturatzean
zu ain aundia ziñala.

6 Apaiz jatorra, euskaldun ona
eta idazle abilla,
egintzetatik neurtutzen baita
batek izan duan mailla;
liburu eder bat egin berri du
izenez *Jesusen billa*,
badakit orain joana dala
Jesus bat Jesusen billa,
nik opa diot bere ondoan
gozatzen gerta dedilla.

7 Gaztañagaren azken agurra
ezin kendu det burutik,
zein samiña dan gauza maite bat
urruntzea ingurutik;
guri begira orain an dago
oso leku segurutik,
eskari auxe egiten diot
biotzan barru-barrutik:
sinismen eta euskera zaintzen
lagun deigula zerutik.

Askatasun- -egarría

(1992)

1 O. Euskal-Erri. sarri egin det
zurekiko esamiña,
ta azterketa orren ondoren
beti sortzen zait samiña.
Gizaldietan darabilkizu
bururik jaso eziña,
naiago nuke beti-betiko
aske jarriko baziña.

2 Sorleku maite, ematen dizut
sendi nastuen tankera,
guraso eta seme-alabak
bildu eziñik batera.
Zatitu eta emaitz onikan
ezin liteke atera,
oien etxea beti beraka
doa urtetik urtera.

3 Euskaldun maite, sendi bateko
gerala danok jakiñik,
nolaz gabiltza ezker-eskubi
batera bildu eziñik?
Batasunean dago indarra,
ez dago orren berdiñik,
ortara irixten ez bagera
ez daukagu zer egiñik.

- 4 Euskal-Erria senda liteke
ustelkerian gaitzetik,
baiña ortarako otso gaiztoak
bialdu bear etxetik;
ardi galduak larre gozora
atera baso beltzetik,
talde batean jarrai dezaten
artzai onaren atzetik.
- 5 Euskaldun danok sortuak gera
alakoxe goi-eskerrez,
eta pozikan egon gindezke
dauzkagun doai ederrez,
Baiña bidaian ezberdin goaz
eskubiz eta ezkerrez,
batera joaz zerbait giñake,
zatitu eta ezer ez.
- 6 Sorlekuaren kezketan asko
dagoela ematen du,
mintzoan ere erri-min ori
gaur ainbestek agertzen du.
Baiña egizko batasunera
ezin iñolaz zuzendu,
nik baietz diot Ama Euskera
benetan maite bagendu.
- 7 Euskal sendian seme guziok
gera gerekoi setatsu,
Ama maitea, ainbeste seme
zatiturikan gauzkatzu,
bakoitzak geure burua jotzen
naiko aundi ta indartsu;
orregatikan zeure senditik
asko galduta dauzkatzu.

8 Euskal arraza zerbaitegatik
beti izan da sonatu;
gaitz txar bat degu: ezin gerala
sekulan alkarganatu.
Batu-itxuran asi orduko
zatitu eta banatu,
ondamuaren mamu gaiztoak
oi gaitu sakabanatu.

9 Gure erri au gizaldietan
uztarripean izan da,
eta sarritan geure errua,
negargarria ez al da?
Bidean gogor ekin deiogun
gainditu dezagun malda,
danok aurrera jarrai dezagun
alkarri esku emanda.

Pakearen aldeko gurutz-bidea

(1992)

1 Egintza on bat kontatutzea
neretzat ain da atsegin,
gertatutako gai bati buruz
orain nai nuke itzegin.
Zarautzko artzipreste-barruti
ortatik zuten otsegin,
ostiral santuz gurutz-bide bat
bear genduela egin,
Euskalerrria pake santura
berriro biurtu zedin.

2 Gurutz aundi bat jaso asmotan
Iturriotztikan gora,
ta Zelatuna iritxitzean
artzai-txabolan ondora,
ordurako an egoteko zan
irratiko emisora;
gurutz-bidea egiñez gero
danak andik Erniora,
baiñan etziran ondo portatu
giroa eta denbora.

3 Gora-bidearen ezezkoa
erabaki zan orduan,
gurutz-bidea prestatu zuten
Iturriotzko onduan.
Bere garaian an bildu giñan
esanda zegon orduan,
ibillaldia, otoitz ta kantu
guztiok egin genduan,
aurrerantzean pake geiago
izan dezagun munduan.

4 Zoritxarrean gorroto eta
aserretik gaude gordin,
paketu bitez etxe, erriak
eta mundu dana berdin,
sasiak kendu ta ingurua
biurtu dezagun jardín.
Orretarako kristau bezela
bear degu otoitz egin,
zakartutako itxaso ori
betiko baretu dedin.

5 Inbiri eta gorrotoari
itxi deizkagun ateak,
autsi ditzagun zapalkuntzaren
uztarri eta kateak.
Bukatu bitez indarkeriak,
baita ere gudateak;
alperrik dira arma guztiak,
misillak eta tankeak,
maitasunean oiñarrítua
izan bear du pakeak.

Zorioneko udaberria

(1992)

---

1 Negu beltzari bizkar emanda
irrikaz nago jarria,
ase nairikan biotz-barruan
senti dedan egarria.
Zelai guztiak loraz jantzita;
zer gauz lilluragarria!
Zorionean iritxi zaigu
begiko udaberria,
beso-zabalka eman deiogun
danok ongi-etorria.

2 Gizatasunez jartzen bagera
gure lurrari begira,
arantza latz bat sartuko zaigu
biotzan erdi-erdira.
Gorrotoaren odei illunak
nunaitik agertzen dira,
batasunezko pake eder bat
baletor Euskalerrira,
orduan aldatuko giñake
negutik udaberrira.

3 Zugaitz gaiñetik kantari daude
birigarro ta zozoak,
samindutako biotz oientzat
zeiñen abesti gozoak!
Gaiñera alaitutzen dituzte
mendiak eta basoak,
uxa bitzate gure artetik
gorrotozko erasoak,
pake-giroa gozatu dezan
gure Euskadi osoak.

4 Maitetasuna jarri dezagun
egintza danen zutabe,
alkar serbitzen asi gaitezen
danok goxo ta suabe.
Gorroto orrek sortzen dizkigu
makiña bat atsekabe,
ainbeste gizon sakabanatu,
ainbat sendi doakabe,
beti neguan bizi diranak
udaberririkan gabe.

5 Euskalerrria kezkatu dago
arma zarren tiro-otsez,
ta indarkeriz gertatzen diran
orrenbeste eriotzez.
Borondatezko gizon guztioi
deitzen dizutet biotzez,
lanean gogor jarrai deiogun
askatasunaren gosez,
zorioneko udaberria
etorriko zaigun pozez.

Altzolako billera

(1992)

- 1 Urte ontako ekaiñean
eta San Pedro bezperan,
Aia erriko Altzola auzoan
nola gozatuak geran!
Bertako seme-alaba danak,
aurrez esandako eran,
bai zoriontsu izan zirala
egun ortako billeran!
- 2 Altzola orrek seme bat nunbait
apaiz egiña bazuan,
bertan biltzeko amets egiñez
zegona bizi osuan.
Ango elizan, igande ortan,
eta euskera gozuan,
On Ramon Aginagak lagunduz,
meza berak eman zuan.
- 3 On Pedro maite, Altzola ortan
zuk pozik ospa zenduna,
berrogei eta amazapi urte
bete zenitun eguna!
Amonatxo bat bertan aurkitu,
zu ainbat maite zaituna,
zein aundia zan besarkatzea
zeure amandre kutuna!

4 Aiako alkate jauna an zan,
ta beste jaun bat alduna,
Altzolan sortutako alaba
bere emaztea duna.
Jaialdiaren zuzendaritzan
genduen Txueka jauna,
berari esker igaro gendun
berdingabeko eguna.

5 Kirol da bertso genduan plazan
meza bukatu orduan,
eta ondoren bazkaldutzera
esanda zegon moduan.
Berreun da ogei jaletik gora,
ta gero, bazkalonduan,
trikiti eta bertsoarekin
bapo igaro genduan.

Benito Lertxundiren gorantzan

(1992)

1 Abuztuan zortzian
ta Aiako plazan,
Benito Lertxundiren
kanta-aldi bat zan.
Abesti ederrikan
gau orretan bazan,
arrats goxoagorik
iñoiz eztet jasan.

2 Benito asi zanean
ain goxo kantatzen,
jendea jarri zuan
eztia bazkatzen.
Nere biotza berriz
zorion dastatzen,
zeruan ez nengonik
ez nuan pentsatzen.

3 Lau aizetara auxen
nai nuke otsegin,
goratzarre antzeko
zerbait izan dedin.
Benito, zuri omen
nai nizuke egin,
eta zeure taldeko
laguneri berdin.

4 Alkar lotutzen gaitu
abizen Lertxundik,
gure adarrak datoz
zugaitz orrengandik.
Naiz-ta zerbait nastua
dadukagun lendik,
odol-zati berdiña
badegu oraindik.

5 Oroitzea legezko
zu Aiako erriz,
nola bertako zerbait
badezun jatorriz.
Benito, gaudelako
geiagon egarriz,
danok galdezka gaude
noiz zatozen berriz.

Zarautzen bildu giñan

(1992)

- 1 Donostiako *Aldanondo* zan
gure biltoki aseran,
ta Arantzazun jarraitu gero
Donostin asi zan eran.
Etenaldi bat egin ondoren
aurten nola bildu geran,
Zarauzko *Salegi* jatetxean
Santu Guztien bezperan.

- 2 Esan bezela, egun orretan
bildu giñan gu lenguan,
larre gozoa zan guretzako
artzai zarraren onduan.
Ipui ta bertso, danetik gero
sortu zan bazkalonduan,
Basarri eta bere lagunak
bapo igaro genduan.

- 3 Billera ortan euskera izan zan
guztion jaun eta jabe,
bera genduan gure gidari,
bera zan gure zutabe.
Nere biotza etzan gertatu
iñoiz bezin doakabe,
etxera itzuli nintzalako
erderarik entzun gabe.

4 Euskera garbi ta jatorrean
gu mintzatzen giñalako,
Ama Euskera gure artean
gozatu genduan bapo.
Ta esan zigun: “Nik ixuri det
makiña bat negar-malko,
neuk azitako seme askotxok
baztertutzen nautelako”.

5 Eta azkenik, besarkatuaz,
jardun zitzaigun esaten:
“Ama xar onek olako egunak
eztitu sarri izaten”.
Agur egiñaz, kontseju auxe
saiatua zan ematen:
“Urrengo urtean seme geiago
ia bildutzen zeraten!”.

Peñagarikano txapeldunari

(1992)

1 Igaro dana galdu
ez dedin biarko,
badago jasotzeko
kontua pranko.
Urte zarrez, oraindik
oroitzen naiz bapo,
bertso-giro aparta
izan gendulako:
txapel bat zalako
sortu ainbat kako;
len zegona plako
gizendu dalako,
bere bizitzaz zerbait
jarri bearko.

2 Agur bat bidaliaz
lagun zar Peñari,
asitzera nijoa
kontu kontari;
ik gaindituak dituk
ainbat bertsolari,
txapela jantzia dek
lan onaren sari.
Kartzela-gaian i,
aizak, Anjel Mari,
erorren amari
geitxo intzan ari;
errespeto geiago
izan berari.

3 Albizturren jaio ta
Anoetan bizi,
eta oso gazterik
bertsotan asi;
gaztetxoen txapela
beti berak kasi,
orain Gipuzkoako
ori irabazi.
Beste danak autsi,
au orain nagusi,
ik goiari eutsi,
zapaltzen ez utzi;
urrengo Euskadiko
txapela jantzi.

4 Igaroko ituan
zenbait atsekabe,
txapelketak orixe
baidik zutabe:
batzutan otz-ikara,
bestetan su-labe,
beti ezin ibili
goxo ta suabe.
Orain bare-bare,
txapelaren jabe,
aundiñaren pare,
ez aiz doakabe;
txapeldun izan baiña
arrotu gabe.

5 Lan ona egin uan
asi eta buka,
agirian egiña
ezin da uka.
Jende dana txaloka
“Ori dek!” oiuka,
eskertzekoa baita
alako burruka.
An kukurrukuka,
ez buru-makurka,
egiñaren truka
sari ori dauka,
txapela jantzi baidu
onenen aurka.

6 Peña lenen irutan,
asko ezezkuan,
baiña uste bezela
gauzak ez juan.
Txapela jantzia dek
era legezkuan,
bertsolari gorena
i aiz Gipuzkuan.
Naiz izan justuan,
lortu apustuan,
sari bat eskuan,
txapela kaskuan;
orrela jarraitu zak
urte askuan.

Zer giro kaxkarrak!

(1993)

- 1 Udara ontako eguraldiak
garairako eztira gai,
odei asko ta trumoia sarri,
ori jendeak eztu nai.
Itxas-ertzeko jolas goxoak
giro oiekin dute jai,
kaletarrentzat txarra da eta
baserrirako ere bai.

- 2 Garia izan zan garai batean
baserritarren zutabe,
bere bitartez egiten ziran
ogi zuriaren jabe.
Gaur ortatikan bear bagendu
gu giñake doakabe,
sarritan geldi gindezkelako
garirikan eldu gabe.

- 3 Maiatza maiatz, eta ekaiña,
biak ziran naiko ñaiño,
uztailla ere bien berdintsu
aurretik azkeneraiño.
Ogei gradutik beera geienak,
beti goibel eta laiño,
exkaxagorik izan ote da
aurtengo udara baiño?

4 Aspaldi ontan badu botea
amaika euri-zaparra,
eguzkiaren begitan berriz
beti badago makarra.
Nere eskaria irukoitza da,
eztet egingo bakarra:
etorri bitez zeru urdiña,
eguzkia ta iparra.

Dentista astakirtena

(1993)

1 Ardura gutxi artu
ortz eta agiñez,
orren eragiñez
gazterik asi nintzan
agiñeko miñez.
Atera edo konpondu
zer egin jakiñ ez,
dendistari esan nion
erregu egiñez:
“Nolabait miña kendu
zaidazu gutxiñez”.

2 Lenengo tenazakin
kas-kas zidan jo ta
agiñaren kontra,
ondoren iritzi au
berak zidan bota:
“Zure naia egiteko
ni gaur prest nago ta,
konpontzeko geiegi
ezin leike konta,
ateratzea obe
ustela dago ta”.

3 Ni ere baikor jarri
beraren planuan,
ain era sanuan;
gerokoaren berri
ez jakin orduan.
Denbora jun da gero
ni jarri damuan,
nere buruai nion:
“Garaia len uan!
Ez nintzan etorriko
au jakin banuan”.

4 Une ura geroztik
oroitzen det maiz ta,
sentikorra naiz ta;
arek egindakoa
sinistutzen gaitz-ta.
Anestesia jartzen
etzan, ez, artista,
kendu zidan zentzua,
baita ere bista;
asto zar batentzako
ura zan dentista!

5 Jarri nintzan garaian
zentzuaren jabe,
nion doakabe:
“Agiña azkar kentzen
badidazu obe”.
Dentistak esan zidan,
ta naiko suabe:
“Lo-belarraren indar
danak junda daude;
ezin dizut atera
berriz jarri gabe”.

6 Aurretik zetorkion
majadero kasta,
ortan arrakasta;
zenbat irauten nuan
ark nai zuan dasta.
Berriz asi zanean
sasta eta *sasta*,
pentsa nuen: "Ni bertan
iltzeko kapaz-ta".
Azkenean neronek
esan nion: "Basta!".

7 Aren itxura eta
aren alegiña,
etzekien baiña,
driki-draka saio bat
bazidan egiña:
bi ezpaiñak puskatu,
baita ere mingaiña,
azkenean atera
kontrako agiña;
gerokoan ondoan
lena etzan miña.

8 Bi egun luze miñez
egin zitzaizkiten,
ta ez aldegiten;
dendistari eraso
protesta egiten.
Esan zidan: "Erreza
da or utsegiten,
agin txarra zein dagon
ez baita jakiten".
Dentista etzan ura,
baizik astakirten.

9 Presta zan agin txarra
kendutzeko asmoz.
neretzako zer poz!
Ondoren ase nintzan
oiñazez ta malkoz.
Ta eman zidan miñez
egin nuen saltoz,
toki sagraduetan
jo nuen ostikoz;
bertan garbitu banu
obea zan askoz.

10 Atera-azi zidan
amaika antsi ta
ni antxe etsita;
batere etzekila
nago iritzita.
Agin ona atera
ustela utzita,
urrengoan beste bat
alboan autsita;
obe arek mandazai
abarkak jantzita!

11 Aren tenaz-astintze,
aren maillu otsa,
dana errerotza;
agin ateratzea
etzan izan motza.
Eta zerbait puskatu
zidan beste ortza,
sartua dit betiko
ikarazko otza;
dendista jarduteko
bear zuan lotsa!

12 Nere aoan etzan
ibili suabe,
puskatu goi ta be;
ni utzia ninduen
naiko doakabe.
Ikusi ez banuen
neuretzako obe;
izan ez banintz nere
buruaren jabe,
utziko ninduen ortz
eta agin gabe.

Nekez, baiña seguru!

(1993)

- 1 Nik ezin esan garai onean
konturatu naizenikan,
naiz ta neregan etzaidan palta
borondate onenikan.
Zoriondutzen zaitut, Basarri,
berandu xamar benikan,
bere garaian oroitu eza
eztaukat beste penikan.
- 2 Zuregan martxan ortxe dijoa
larogei urteko trenna,
makiña batek bizi-katea
badu lenago etena.
Marka aundi bat jartzera nonbait
zaude bidaiari irtena,
zuk zoriontsu jarrai zazula,
au da eskatzen detena.
- 3 Egunkaria zure zatiak
eztu, ez, gutxi edertzen,
ni beintzat penaz gelditutzen naiz
ori ezpada agertzen.
Gustoko gauza maitatutzen da,
iñortxo ezta aspertzen,
saiatu nai det danen partetik
zure lan ori eskertzen.

4 *La Voz de España*-n berri-emale
nik ezagutu zindutan,
ortikan pentsa nik zenbat berri
zugandik jakin ditutan.
Gaur *Diario*-n idazten dezu,
eta astean irutan,
zuk dadukazun borondatea
ezta ordaintzen dirutan!

5 Gure bizitzak berekin ditu
alde ona eta txarra,
bolaratxo bat parrezka eta
berealaxe negarra.
Kristau bezela alkarren alde
daukagu eska bearra,
izan dezagun neke guztiak
eramateko indarra.

Agur, Urtezar!

(1993)

- 1 Urte bat geio jua zaigula-ta ez gaitezela arritu, ola gaingitzen degun artean badegu naiko meritu. Bere bidaian gauza garratzak utziak askotxo ditu, baiñan alare agurtu gabe ezin gindezke gelditu.
- 2 Munduan toki askotatikan dator negar-garraxia, an gerra eta or istripua, gaiñera langabezia. Gorroto txarrak zapaldu digu maitasunaren esia, ori ote da urte zar orrek utzi digun erentzia?
- 3 Iragarpenak beltzak dauzkagu datorkigun urterako: diruak aitzen eta gaiñera aukerik ez lanerako. Gutxienean gertatu bedi jun danaren tankerako, ta ematen dan pauso bakoitza izan bedi onerako.

4 Ondamendiko leize-zulora
goazela ematen du,
zatiketaren zurrinbillotik
ezin inola alden du.
Nastuta dagon gizarte ori
orrela ezin zuzendu,
laister konpondu liteke dana
alkar artuko bagendu.

5 Urte berri au etorri bedi
emaitzez ugariago,
estu daudenak aurrerantzean
bizitzeko lasaiago.
Zeruko Aita, ori guzia
zuri eskatuaz nago,
eta gaiñera gutxienean
beste urte bat geiago.

Arkibidea

Itzaurrea	7
Ezbearren urtea	11
Ordaiñetan	13
Elurteko eizeta	15
Elurtea	20
Zer da itxasoa?	23
Joxe Mari Azkarateri	26
Arrantzaleak	30
Zarautzko billera	32
Agur, On Manuel	34
Basarriren omenez	36
Jaiotetxetik nagusiak bialdu nau	39
Zozo-kabia	42
Guardizibillen igesi	48
Loiolako erri-Irratia	52
Arantzazuko billera	55
Amets bat	57
Joxe Aierbe lagunari	62
Joxe Aierberi, berriz ere	64
Izkuntza gaixoa	66
Zozomikoteak	68
Bekaizkeri eta zurkeria	70

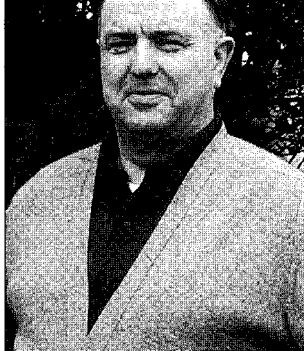
Agur, Lurdes maitea!	73
Diru-jaleak (<i>Tragaperras</i>)	75
Munduko legea	78
Alargunaren negarra	82
Gau-txorien pesta	86
Lotoa amets	89
Zarautzko erriari	92
Azariari	95
Gari garbitzeko tornuari	99
Bizitzako legea	101
Agur, Urtezar!	105
Aiako Azentzio-peria	107
Pelota-Txapelketa	110
Baratzako satorrari	113
Oporlariak	118
Erreumak ondatu nau	121
Sorterri maitea	124
San Donato Jaiak	127
Zoragarri	129
Elormendiren ateraldiak	131
Nere diruarekin ezin agindu	134
Loidisaletxeren oroimenez	138
Praktikante zarrari	142
Marino Lejarreta	146
Mendi baserriko ardi-txakurrari	148
Atzerriko oporrak	152
Luis Arrillagari omenaldia	156
Erreizta baserriko idiak	158
Joxe eta Agustiñen gaiztakeriak	160
Gerraren igesi	164

San Miel kantak	169
Elordi basarriko ondakiñen oroipenez	171
Zuloko larritasunak	176
Gerra ondoko urteak	181
Loiolako Inazio Santuaren bizitza	185
Erretorea eta sankristauba	203
On Jesus Gaztañagaren oroimenez	209
Askatasun-egarria	212
Pakearen aldeko gurutz-bidea	215
Zorioneko udaberria	217
Altzolako billera	219
Benito Lertxundiren gorantzan	221
Zarautzen bildu giñan	223
Peñagarikano txapeldunari	225
Zer giro kaxkarrak!	228
Dentista astakirtena	230
Nekez, baiña seguru!	235
Agur, Urtezar!	237
Arkibidea	239

1051055
G-128/78

Joxe Mari Lertxundi

Aiako Jose Mari Lertxundi bertsolari eta bertso-jartzaille saiatuak bertso-liburu mamitsu bat eskeiñi zigun 1983 urtean: *Baso-tarteko oiua*. Urrena, 1991-n, *Igaroari begira* izeneko prosa-liburua zuan.

Gaur, berriz, beste bertso-liburu bat dakarkigu, Euskal-Erriari eta bai atzerriari ere dagozkien gaienez ornitua.

Orixe da, izan ere, bertsolari jator baten egitekoa: emengo eta edonungo gertakizunei buruz bere sorterriak zer irizten dion adierazi, bera, esate baterako, erri orren ao eta mingaiña bihurturik.

Ala, Lertxundik gai asko eta oso ezberdiñak erabiltzen baditu ere, danak sustrai bate-tik datozenak dira: *Sorlekuaren kezka*-tik alegia, eta ortik liburuaren izenburua.

ISBN 84-83846-90-7

9 788485 846900